

Križ ob oltarju v Stožicah, kjer je 18. maja 1996 — na svoj 76. rojstni dan — papež Janez Pavel II. prvič maševal na slovenski tleh.

duhovno

ŽIVLJENJE

Zgoraj: Spomenik mladoletnim domobrancem, odkrit 26. maja 1996 ob cesti Vodice Sp. Brnik. **Levo:** 8. 10. 1995 — ob 5-letnici smrti so v rojstni fari Dolsko postavili Dr. Janezu Janežu ta spomenik. **V sredini levo:** Šolska sestra Silverija Gogala na obisku v Sloveniji ob njeni 60-letnici preobleke. Zadnjih 25 let je delovala v Egiptu, najprej v Aleksandriji, nato pa v Kairu.

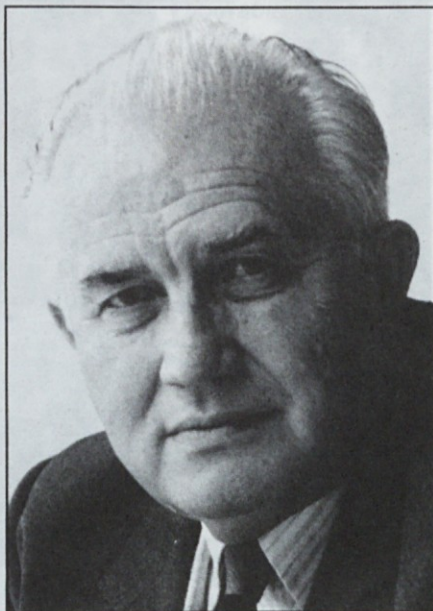

Misijonar Peter Opeka mašuje na kraju, kjer se je njegov oče junija 1945 rešil smrti. **Spodaj levo:** Zahvalna kapelica Sv. Družine na Hribu pogum zgrajena na prošnjo misijonarjevih staršev. **Desno spodaj:** Peter Opeka mašuje svojim vernikom na Hribu poguma. Beri poročilo na strani 274.

DRUŽINA in OSEBA

MARKO KREMŽAR

Člani družine ohranjajo svojo svobodo, a se je uče prostovoljno omejevati iz obzirnosti do drugih. Nihče v družini nikdar odvezan medsebojnega spoštovanja, vsak ima v njej svoje mesto in svojo odgovornost, pravice in dolžnosti: oče in mati, otroci in stari starši. Vsi so pomembni, a njihove vloge v družinski skupnosti so različne, vendar jasno določene in zato nenadomestljive. Kadar dopustite starši, da zasede njihovo mesto kdo drugi, nastane v družini nered, kadar ostane družina brez vodstva, neha družiti in se oddalji od svojega namena; brez spoštovanja pa izgine tista vez, ki omogoča, da žive različni in svobodni ljudje v tesni, a ne dušeci skupnosti.

Vendar ljudje v družini ne le sožive, temveč se v njej spočenjajo, rojevajo in umirajo.

V družini prejme človek v trenutku spočetja prvi dve pravici, kateri bo nato odplačeval z odgovarjajočimi dolžnostmi skozi vse življenje. To sta pravica do življenja in pravica do ljubezni. Vsak ima pravico, da je spočet iz ljubezni, da je pričakovan v ljubezni, v njej rojen in nato spoštovan. Vsak ima ob spočetju tudi pravico do življenja. Oče in mati pa

sta naravna posrednika pa tudi varuha otrokovih pravic. Kasneje pa bo naloga otrok skrbeti, da bo spoštovana pravica njihovih staršev do mirne starosti in naravne smrti.

Pojavlja pa se vprašanje, koliko časa bo družba še priznavala temeljne pravice ostarelih in za delo že nesposobnih, če so ti nekaj desetletij prej zavestno odrekli pravico do življenja in do ljubezni svojim lastnim otrokom? Zakonca, ki s svojo odločitvijo v družini zapreta vrata življenju in jih odpreta smrti, sta izdala bistvo svojega zakonskega poklica. Ali moreta pričakovati, da ju bo še naprej spremljala tista globoka ljubezen, ki je znak in izraz življenja?

Človekovi, po grehu ranjeni naravi, nobeno sožitje ni lahko in vsakdo sprejema nase le s težavo odgovornosti svojega stanu. Zato povabi katoliška družina v svojo sredo Gosta, ki pomaga njenim članom soživeti in gojiti dragoceno cvetko medsebojne ljubezni.

Tam, kjer sta dva ali so trije zbrani v Njegovem imenu, je naš Stvarnik in Odrešenik obljubil svojo prisotnost. Če ga družina povabi med se, Kristus izpolni dano besedo in postane njen Gost, ki pomaga vsem družinskim članom, da rešujejo težave, ki se zde včasih neresljive. Ob njegovi prisotnosti postane družina po papeževih besedah „domača Cerkev“, po Pavlovih pa „velika skrivnost“.

Tako notranje povezana družina izpolnjuje drugi del svojega poslanstva. Prične se družiti z družinami, v katerih so doma iste vrednote, in tako pomaga oblikovati narodno in versko skupnost, katerima posreduje življenje in z njim kontinuiteto. Tudi pri tem delu sme družina upati na božjo pomoč, kajti Kristus, ki je eno s svojo Cerkvijo v mistični povezavi, je tudi zgodovinski Jezus iz Nazareta, ki je srčno ljubil svoj narod in bil svojemu rodu zvest. Vsak rod ima namreč svoj izvor v božjem očetovstvu.

Delo za narodno in versko občestvo je sicer vedno osebno, a smisel za vzajemnost, brez katerega ni ne naravne ne nadnaravne skupnosti, si pridobiva človek najprej v krogu svoje družine, na očetovih in materinih kolenih, v skladu s svojim naravnim nagnjenjem, ki ga je

„Družina, bodi to, kar si,“ je pred časom zaklical katoliškim družinam papež Janez Pavel II. Družina, vrni se k svojemu bistvu, izpolnjuj spet svoj pravi, naravni namen.

A niso redke družine, ki se ob tem klicu sprašujejo: kaj v resnici smo? Kaj je naše bistvo? Kaj naš namen? Kako naj postanemo, če ne vemo, kaj naj bi bile?

Prvi namen družine je, da družijo. Družijo osebe; je občestvo oseb. Če hočeš biti dober član družine, si poklican najprej, da si oseba v polnem pomenu besede. To je, da si svoboden in odgovoren, da znaš poslušati in govoriti, da si pripravljen velikodušno pomagati in hvaležno prejemati, da uravnovešaš v sebi telesnost in duhovnost, da spoštovanje pričakuješ in daješ.

Temelj družine je zakon med možem in ženo, ki se kot svobodni osebi združita v ljubezni in medsebojnem spoštovanju za vse življenje in ki se zavedata odgovornosti svojega dejanja. Taka odločitev zahteva zrelost, ki je sad naravnih kreposti, kot sta razumnost in pogum. Le zrela, notranje trdna oseba je zmožna odgovorno in brez zadržkov izreči besede, ki jo zavežejo ljubljeni, a kljub temu nepopolni osebi: „Obljubljaj ti, da ti bom zvest... vse dni svojega življenja.“

Ta obljuba, temelj bodoče družine, je izgovorjena v trenutkih najmočnejših čustev, ni izraz kakega romantičnega zanesenjaštva, temveč trdne volje, da bosta dva nepopolna in ranljiva človeka drug drugemu v oporo tudi v časih trdih preskušanj. Le iz življenjskega realizma, v katerem je doma plemenita ljubezen, je mogoče črpati moč za ustanovitev družine in za njeno rast.

Iz take združitve dveh različnih, a dopolnjujočih se oseb se rojevajo otroci in z njimi raste potreba družinske povezanosti. Družina družijo starše z otroki, brate in sestre med seboj, vsakega posebej z očetom in z materjo in morda še z babicami in z dedki. Tako postaja družina ne le osnovna družbena celica, temveč tudi prva in najboljša šola za življenje, ki čaka vsako osebo najprej v času in nato v večnosti.

3300 človeških zarodkov uničenih

LOJZE KUKOVICA

izrazom imenuje tudi FIVET. Kot že sam izraz pove, gre za oploditev ženskega jajčeca zunaj njenega telesa. To se lahko zgodi tako, da darovalca nista zakonska mož in žena. Druga možnost pa je, da sta darovalca povezana med seboj v legitimnem zakonu. Obe vrsti oploditve „in vitro“ sta z moralnega stališča nedovoljeni, čeprav je moralni nered prve večji kot druge.

Omenjena tehnika se je začela uporabljati okoli leta 1950 in sicer najprej na živalih. To zadnje je seveda dovoljeno in je danes tudi zelo v rabi. Po letu 1969 se je pa začela uporabljati tudi na ljudeh. Leta 1978 se je rodil prvi človek spočet v epruveti. Bila je to Angležinja Luisa Brown, ki je prav pred kratkim izpolnila 18 let. Vendar če je Luisa prvi tak primer, pa nikakor ni zadnji. Javna tajnost je, da je bilo za njo še mnogo drugih iz najrazličnejših dežel sveta.

Tehnika oploditve „in vitro“ zahteva najmodernejšo tehnologijo in visoko kvalificirano tehnično osebje. Zato je postopek tudi zelo drag in si ga lahko privoščijo samo bogati ljudje.

Izvrši se proces v treh stopnjah. Prva, najbolj zapletena in težavna, obstoji v tem, kako dobiti iz ženskega telesa vsaj eno zrelo jajčece. Da pa ima poskus

večjo verjetnost uspeha, se po določeni predhodni tehniki navadno poskuša dobiti iz ženskega jajčnika istočasno več jajčec (vsaj tri do štiri).

V drugi stopnji se jajčece (oz. jajčeca) oplodi v epruveti, ko se ga združi z moškim semenom, ki je bilo dobljeno po masturbaciji (torej na nedovoljen način). Če se je oploditev v epruveti posrečila (kar se še zdaleč ne zgodi nujno pri prvem poskusu), potem se takšno oplodjeno jajčece, embrij, s posebno tehniko prenese v ženske spolne organe, kjer naj bi se ugnezdilo v maternici in nadaljevalo svoj razvoj do rodnje. Tudi ugnezdenje ni enostaven postopek in se zato ne posreči vedno. Kajti če je res, da embrij potrebuje maternice, ker le v njej lahko nadaljuje svoj razvoj, pa nikakor ni nujno, da je maternica na to ugnezdenje ob vsakem času pripravljena. Da je verjetnost ugnezdenja večja, se navadno prenese v maternico istočasno več embrijev v upanju, da se bo vsaj ta ali oni lahko ugnezdil. Včasih pa se tudi zgodi, da se proti želji in pričakovanju ugnezdi več. Tako pride do dvojčkov, trojčkov in... šestorčkov. Ti takoimenovani „nadštevilni“ embriji se na žalost potem pogosto splavijo.

Že iz do sedaj povedanega je razvidno, da med oploditvenim postopkom nekaj embrijev takorekoč „obleži na poti“. Je to na videz nedolžna beseda za pravi zločin, za uničenje človeških bitij z vsemi njihovimi pravicami in dostojanstvom. Gre torej za umor, ki je bil predviden in hoten. Kajti da se to ne zgodi čisto nepričakovano, nam pričajo statistike. Te namreč vedo povedati, da le 20-22% v ženske spolne organe prenesenih embrijev srečno konča svoj razvoj z rojstvom, ostalih 78-80% pa tega ne doseže.

Toda kot je bilo v primeru 3.300 embrijev v Angliji, oploditvena tehnika ne konča vedno v takojšnjem prenosu embrijev v maternice. Iz raznih razlogov se jih prej za krajši ali daljši čas zamrzne z namenom, da se jih bo kdaj pozneje odmrznilo in se jih šele tedaj preneslo v maternice. Kadar bodo pač njih „lastniki“ to odločili. Kako dolgo embriji lahko živijo v stanju zamrznjenosti, še ni ugotovlje-

Zadnje tedne se je veliko govorilo in pisalo v javnih občilih o uničenju 3.300 človeških embrijev v Angliji. Ta majhna človeška bitja so bila spočeta po umetni metodi oploditve, ki doseže človekovo spočetje s pomočjo „in vitro“ srečanja ženske in moške gamete (spolne celice). A ker teh embrijev niso nameravali takoj prenesti v ženske spolne organe, kjer bi zoreli do rojstva, so jih zamrznili za toliko časa, dokler ne bi njih „lastniki“ prišli ponje. Ker pa v petih letih — to je najdaljši rok, ki ga za hranjenje zamrznjenih embrijev dovoljuje angleški zakon — nihče ni tega storil, so jih uničili. Tako je bilo hladnokrvno umorjenih 3.300 komaj spočetih človeških življenj!

To se je zgodilo ob vednosti vse svetovne javnosti, vsega kulturnega sveta. Slišati je bilo zelo malo protestnih glasov. Dogodek je imel bolj vtis senzacije kot pa množičnega umora nedolžnih bitij. Čez nekaj dni se o tem ni več govorilo ne pisalo. Kot je bilo pričakovati, je pa seveda Cerkev takoj najostreje obsodila ta zločin. Še več, vatikanski Osservatore Romano je naslovil na italijanske žene vabilo, naj bi posvojile kate-re od teh na smrt obsojenih bitij (adopción prenatal). Po poročilih je res okoli sto žensk odgovorilo na povabilo in se izjavilo pripravljeno za adoptiranje. A vse kaže, da je njih ponudba prišla prepozno, kajti umor embrijev se je ob napovedanem času izvršil.

Zamrzenje človeških embrijev, to je, komaj spočetih človeških bitij, je v tesni zvezi z moderno tehniko umetne oploditve „in vitro“, v epruveti, ki se s tehničnim

kot novorojeno bitje že prinesel na svet, s posebno podobo in sličnostjo Boga samega.

Ni mogoče sanjati o družbeni prenovi, pa spregledati, da se ta pričinja v družini, kjer se oseba spočne in oblikuje, in da je prav družinska skupnost prvi in temeljni izraz človekove družbene narave.

Na družini sloni upanje za moralno prenovu naroda, pa tudi za njegov obstoj.

odgovoriti v naslednjih vrsticah.

Najprej, kako je soditi o umetnem oplojevanju „in vitro“? Je kdaj dan kakšen upravičen razlog, ko bi smeli ljudje uporabiti to tehniko? Cerkev se je o tem in podobnih vprašanjih v zvezi s posredovanjem človeškega življenja (prokreacije) pogosto izjavila. Kot mati in učiteljica ima poslanstvo, torej pravico in dolžnost, da svoje vernike in splošno vse ljudi dobre volje poučuje, kakšen je moralni nauk o modernih tehnikah prokreacije. Najvažnejši zadevni dokument je „Navodilo o daru življenja“ (Donum vitae) iz leta 1987. Zlasti iz tega dokumenta povzemam načela in smernice, s katerimi Cerkev zavzema svoje stališče glede teh vprašanj.

1. Najprej Navodilo uči, da je posredovanje človeškega življenja osebno dejanje zakoncev, ki v medsebojni podaritvi drug drugemu omogočata uresničenje očetovstva in materinstva. Kar temu nasprotu-

je — tehnika kot nadomestek za osebno dejanje — je proti človekovemu dostojanstvu in zato vedno moralno nedovoljeno. Iz tega načelnega gledanja je jasno, da je umetna oploditev v epruveti („in vitro“), naj se izvrši iz še tako plemenitih nagibov, moralno nedopustna. Zato Navodilo tak poseg v rojevanje človeka absolutno zavrača. Kajti spočetje in rojstvo novega človeškega bitja je osebno in odgovorno dejanje zakoncev, ki ga sprejmejo kot dar božje ljubezni in ga s starševsko ljubeznijo tudi vzgajajo. Samo nerazvezljivi zakon in družina je naravni in dovoljeni prostor, kjer se rojevajo otroci.

2. Pogosto se navaja kot navidezno upravičen razlog, da zakonca sežeta po metodi umetne oploditve v epruveti, dej-

stvo, da ne moreta po naravni poti imeti otroka. Na to odgovarja Navodilo, da nihče, tudi zakonca ne, nima pravice do otroka. Otrok je vedno dar božje ljubezni. Do daru pa nima nihče pravice, ima kvečjemu pravico ga pričakovati in si ga želeti. Res je le, da sta zakonca s tem, ko sta stopila v zakon, dobila pravico do tistih intimnih dejanj, ki po svoji naravi in ob določenih drugih pogojih vodijo do spočetja novega otroka. A to se ne zgodi zmeraj. Tudi v takih primerih zakonca (še manj nezakonski) ne smeta uporabiti metode umetnega oplojenja. Zadnji razlog je v tem, ker človek ne sme, in sicer iz nobenega razloga, razdvajati združitvenega in prokreativnega namena zakonskega dejanja. In prav to se dogaja pri metodah umetnega oplojevanja v epruveti: od zakonskega dejanja se loči prokreativni namen, ki naj ga nadomesti tehnika. Tudi tu velja božje naročilo: Kar je Bog združil, tega človek ne sme ločiti!

3. Zgornje načelo, da je umetno oplojevanje v nasprotju s človekovim dostojanstvom in zato proti božjemu zakonu, velja brez ozira na to, ali se takšno oplojenje izvrši v najboljših tehničnih okoliščinah in brez vsakih stranskih nezaželenih učinkov. Še mnogo bolj nedovoljena pa je tehnika, ko se teh stranskih slabih posledic ne da preprečiti. Mislim tu na dejstvo, da v današnjem stanju razvoja tehnike za en živ embrij, ki ga dosežemo, navadno žrtvujemo precejšnje število drugih, ki so tudi človeška bitja. Gre za tako imenovane „nadštevilne“ embrije, ki jih pri današnjem stanju umetne oploditvene metode s precejšnjo nujnostjo prikljče v življenje in, ker potem ne ve, kaj z njimi, jih uniči. Kot se je zgodilo sedaj v Angliji. Nedovoljena je tehnika oplajanja kot takšna, tudi če bi teh nezaželenih učinkov ne imela. Ker pa jih ima, je še toliko bolj nedovoljena. Naj nam tale primer osvetli povedano: če kdo naredi samomor, zagreši težak zločin; še težje pa se pregreši, če samomor tako izvrši, da pri tem ubije še druge ljudi.

4. V Angliji pa je šlo ne le za umetno oploditev, ampak tudi za zamrznitev embrijev, kot smo zgoraj povedali. Tudi o tem tehničnem postopku se je Navodilo izjavilo. Zamrznitev embrijev, tudi če je izvršena zato, da se zagotovi ohranitev embrija pri življenju (kriokonservacija), je težka žalitev spoštovanja, ki ga dolgu-

no. Zdi se, da tudi dolga leta. Vsekakor angleški zakon določa, da zamrznjenje ne sme trajati več kot pet let. Če v tem času „lastniki“ embrijev niso prišli ponje, jih je treba uničiti. In prav to se je zgodilo v primeru, ki ga komentiramo.

Toda ne smemo misliti, da se kaj takega dogaja samo v Angliji. Na žalost skoro vse „napredne“ države gojijo tehniko zamrzavanja človeških embrijev. Tako nam je naša argentinska televizija ob tej priložnosti povedala, da ima na primer samo Francija trenutno 100.000 takšnih zamrznjenih embrijev. Bodo po vse te prišli njih lastniki? In če ne, kaj se bo z njimi zgodilo?!

Do tu dejstva. Kot ljudem, še bolj pa kot kristjanom se poraja vprašanje o njih moralni presoji. Na to si poskušajmo

OB SVETOVNEM KONGRESU V STOCKHOLMU

PROTI SPOLNEMU IZKORIŠČANJU OTROK

Msgr. Piero Monni, vodja delegacije Svetega sedeža na prvem svetovnem kongresu proti spolnemu izkoriščanju otrok v komercialne namene, ki se je 27. avgusta začel v Stockholmu, je v pogovoru za vatikanski radio izjavil, da zadnji grozljivi primeri zlorabe otrok opozarjajo na moralni razpad v mnogih državah. Ljudje ne smejo misliti, da lahko hodijo po začetni poti in za sabo puščajo sledi okrutnih dejanj.

Monni, ki je tudi stalni opazovalec Svetega sedeža pri svetovni turistični organizaciji, je spomnil, da je bila na generalnem zasedanju OZN že leta 1989 objavljena konvencija o pravicah otroka, obemem pa ugotovil: „Vse države se ne držijo teh pravil, nekatere živijo čisto mirno z nizkotnimi interesi nečloveške trgovine z otroki.“ Zaradi tega je nujno potrebna nova vzgoja odraslih in družin.

Mednarodne organizacije za zaščito otrok in politiki so na začetku kongresa pozvali, da je treba nekaj ukreniti proti spolnemu izkoriščanju otrok. Švedski predsednik vlade Göran Persson je ob odprtju poudaril: „To je čas spoštovanja in dejavnega zavzemanja proti trgovini z otroki, otroški prostituciji in otroški pornografiji.“ Opozoril je, da se je v zadnjem času močno povečalo spolno zlorabljanje otrok. Kongres naj bi — končal se je 31. avgusta, na njem pa je sodelovalo

1200 predstavnikov iz več kot sto desetih držav, veliko pa je bilo tudi predstavnikov nevladnih organizacij — dal določene pobude, kako preprečiti spolno zlorabo otrok.

„Zlorabljeni otroci pomeni zlorabljeni prihodnost,“ je jasno povedal Persson. Nobena država se ne more sprijazniti s tem, da bi otroci bili telesno in duševno pohabljeni za življenje, ki je še pred njimi. „Takšni otroci bi bili lahko naši otroci,“ je opozoril Persson ob grozljivem odkritju o zlorabi otrok in umoru v Belgiji.

Predstavniki organizacije za pomoč otrokom ECPAT Ron O'Grady je zahteval boljše mednarodno sodelovanje in strožje pravne predpise v boju proti zlorabljanju otrok; predvsem zaradi tega, ker otroci postajajo „glavna žrtev na poti v svet brez meja“. Svetovno gospodarstvo, sredstva obveščanja in turizem namreč prispevajo k temu, da otroci postajajo „blago kot v supermarketih“.

Uničenje 3.300 embrijev v Angliji je strahoten dokaz in hkrati opomin, kako zelo je zamrl v današnjem človeštvu moralni čut. Ubijamo svoje lastne brate, nedolžne in v tisočih in tisočih. In se pri tem nič ne skrivamo, kot se je po bratomoru svetopisemski Kajin skrnil pred božjim obličjem. Ni nas ne sram ne strah, še manj nam je žal. Vsaj znakov kesanja ni videti. Vest človeštva je vedno bolj popačena. Visoko govorimo o človeških pravicah, hkrati jih pa strahotno grobo teptamo. Včasih se zdi, da nam je življenje

Predstavnica UNICEF-a Carol Bellamy je povedala, da do spolnega zlorabljanja otrok prihaja v industrijsko razvitih in v državah v razvoju. Velikanski denarni posli, povezani z otroško prostitucijo in pornografijo, so se še prav posebej razcveteli ob sodobnih povezavah med ljudmi. Da bi se jim uspešno postavili po robu predvsem pa zaščitili otroke, je treba odkrivati prave vzroke v družinah, v javnem in zasebnem življenju. Svoje moči morajo združiti starši in sorodniki, policija, vzgojitelji in cerkveni sodelavci, pa tudi drugi. Začeti je treba s protiukrepi, biti pozoren na te pojave, jih odkrivati in kaznovati, ob tem pa si prizadevati za pravo vzgojo in ustrezno izmenjavo informacij na svetovni ravni. Vse v prid ogroženim otrokom, našemu upu in naši prihodnosti.

NAMENI APOSTOLATA MOLITVE ZA OKTOBER

Splošni: Da bi bila pravičnost, ukoreninjena v ljubezni, v središču vzgoje mladine.

Misijonski: Da bi svetovni misijonski dan spomnil vse vernike na nujnost velikodušnega sodelovanja pri prizadevanjih evangelizacije.

Slovenski: Da bi Duh svetosti navdihoval in varoval naše misijonarje in misijonarke.

ZA NOVEMBER

Splošni: Da bi se učitelji v šolah in sodelavci pri sredstvih obveščanja zavedali, da morajo vzgajati za bratstvo in solidarnost.

Misijonski: Da bi vsi krščeni poživili v sebi misijonsko zavest.

Slovenski: Da bi v tem mesecu obnovili zavest svojega občestva z vsemi svetniki.

živili več vredno kot življenje nedolžnega človeka. Pa še nekaj: istočasno, ko so v Angliji uničevali 3.300 embrijev, so v Rimu sodnijsko oprostili nacističnega kapetana Ericha Priebkeja, ki je bil pred več kot petdesetimi leti udeležen pri množičnem umoru italijanskih talcev. Velike protestne manifestacije so bile po nekaterih krajih proti njegovi oprostitvi. Nobene protestne manifestacije pa ni bilo, ko se je morilo 3.300 nedolžnih človeških bitij. Kakšna hinavščina, ko z različnimi merili presojamo podobna dejanja!

jemo človeškim bitjem. Človeški embriji ne morejo biti neke vrste živi material, ki ga hranimo v skladiščih, da ga uporabimo, kadar se nam zdi. Takšno postopanje se upira najbolj osnovnemu človečanskemu čutu. In kaj se lahko zgodi s takšnimi zamrznjenimi embriji, nam pa zadosti jasno priča navedeni angleški primer. Pa tudi sicer, če odmislimo možnost načrtnega uničenja zamrzlih embrijev, so ti tudi sicer izpostavljeni hudi nevarnosti za smrt ali pa za svojo fizično integriteto.

Izdani bataljoni

JOŽE KRIVEC

V SENCI NOČI

Drsel je po pobočju v globino.

Kam? Kje gre pot v rešitev?

Kot preganjana žival je napeljal čute, da bi zaznal nevarnost. Ali mu ne sledijo, skriti za drevesi? Ali je res sam v tej strašni črni globeli? Niti zveri, ki bi jih vabil duh krvi?

Zaletel se je v podrto deblo. Padel je ob njem in prluškoval.

Nenadoma je otrdel kot kamen. Po telesu mu je gomazelo, kakor bi ga načenjalo tisoč gnusnih črvov. V grlu ga je žgal ogenj, še krika ni mogel spraviti iz sebe. Srce mu je hotelo prebiti steno prsi.

Žareči steber je metal rumenkasto zlato luč proti njemu. Strmel mu je nasproti, negiben, grozeč. Janez je hotel zakričati: groza mu je omrtvila suho grlo.

Pri tleh je ležalo še nekaj žarečih stvorov, dalje naprej kupček drugih; v celi vrsti so žareli kot prihuljeni stražarji. Vsi negibni, prežeči morda, da se on prvi zgane. Rahlo je sklonil glavo in opazil tudi kolena od ognja ožarjena. Potipal si jih je z rokami. Tudi na roke je padel žar.

Odskočil je v strahu in zadel ob vlažno žareči štor.

Trhla debela... mu je šlo skozi razum. Žarijo v temo z zadnjimi močmi. Z ognjem, ki ga tudi čas ni uničil. Ali ne bodo nekoč žareli enako tudi okostujaki izdanih bataljonov v breznu? V izvotljenih lobanjah bodo zagorele spet oči same sebi v temnih nočeh... V darovanje mrtvim. V obtožbe živih!

Ni vzdržal tu. Opotekal se je ob razpadajočih deblih po globeli, padal, se dvigal. Čim prej proč. Za vsakim drevesom je še grozila smrt. Proč od tod!

Zgodnje jutro ga je našlo ob robu gozda. Pod njim pa se je vlekel travnik z visoko travo.

Žejno se je vrgel med rosne bilke, da si je omočil obraz in roke. Nato je hlatal z oteklim jezikom po lističih in steblih, da bi vsaj kapljice rose mogel posrkati v izsušeno telo.

Nikogar ni bilo čutiti. Daleč spodaj se je oglašal samotni pasji lajež. Petelini so budili jutro. Dvignil se je ter se potegnili spet nazaj v gozd. Iz vojaških pohodov je okolico poznal, vendar ni vedel ne kod ne

kam. Začel je iskati lišaj po drevesnih deblih, ki naj bi mu pokazal pravo stran. Kakor so delali pri vojaki.

Utrujenost ga je težila. Ni mogel več predstavljati nog. Padel je med gosto praprot in v hipu zaspal.

V poznem popoldnevu se je prebudil. Čudno se mu je zdelo, da ni bil več med mrtvimi, da se je zelena praprot sklanjala nad njim in da je mehki mir ždel okrog njega. Niti rafali, niti tožeči kriki mu niso udarjali več na ušesa...

Želja po življenju ga je dvignila.

Zvečer je onemogel med njivami pod gozdom. Sonce se je pravkar poslovilo za hribe in rahlo je lezel sivkast mrak na zemljo. Pod njim spodaj se je med drevjem skrivala domačija.

Pri vodnjaku je možakar natakalo vodo. Zdelo se mu je, da sliši do sem šumeči debeli curek, ki pada iz vedra v škaf.

Ni se mogel več premagovati. Opotekal se je proti možakarju. Kakor izsušena kamela v puščavi je drsel za vonjem rešilne pijače.

Planil je za njim naravnost v hlev. Na oknu je vztrepetavala sveča.

„Vode! Vode, oče! Samo vode prosim...!“ je zagrgal s suhim grlom in kot jastreb padel nad škaf. Pil je v velikih požirkih. Ni nič počival, samo vlekel vase

in se natakalo.

„Pusti še kaj! Saj boš vse požrl!“ je zakričala suha ženščina nad njim.

Z obema rokama ga je pograbila in ga vlekla od škafova, za katerega se je krčevito držal.

„Pustite me! Še vode! Vo-o-o-de... mati!“ je sopol.

Tedaj mu je ženska sunkovito izpodmaknila škaf.

„Kdo si? Odkod?“ je zavpila in se brž odmaknila. V samih spodnjih hlačah in krvavi srjaci je čepel pred njo, pomazan in zabuhel v lica, da se ga je prestrašila. Skočila je proti kotu in zagrabila za vile, zapičene v kup gnoja.

„Iz jame sem se rešil!“ je potožil in se skušal dvigniti. Razklenil je roke: „Glejte me! Med mrtvimi sem že bil!“

„Ha! Domobranec! Ste kaj drugega zaslužili?“ je vrgla težko obtožbo vanj.

„Mati, vsaj kos kruha mi dajte!“ je prosil kljub temu, da je čutil njeno sovražnost. „Teden dni sem že brez jedi!“

Še ga je merila od glave do prstov in odvrгла vile. Odšla je v hišo. On ji je sledil do veže. Šele tedaj je opazil, da je bil možakar že prej izginil. Iz hiše je prišla deklica, odrasla šolarica, se zastrmela vanj in tudi ta hitro odhitela čez vrt.

„Tu imaš!“ mu je ženska stisnila v roke dve jajci in en surov krompir.

„Hvala, mati! Bog naj vam poplača!“

„Kam pa zdaj greš?“ ga je prijazneje pobarala in ga hotela zamuditi.

Janez se je hitro znašel. Kakor bi mu bil kdo šepetal v uho.

„Na Kočevsko... na Kočevsko...“ je zvito odvrnil.

Pognal se je med sadnim drevjem proti gozdu nazaj. Med potjo je lákotno posrebral tekočino jajc.

Hitro se je oddaljeval proti severni strani. Ob robu gozda je koračil, da bi se mogel skriti med drevjem pred morebitnimi zasledovalci. Bil je že precej daleč, ko so nekje za tisto domačijo počili trije strelji ter odjeknili od gostih debel.

„Prepozni ste, tovariši,“ je dejal sam pri sebi. „Nikar se ne trudite za meno!“

Utrujenost in izčrpanost sta mu ustavljal korak. Kolena so mu klecala. Lakota je boleče vrtala v njem. Moral se je zlekniti po vlažni travi. Začelo mu je drhteti telo. Roke so se mu tresle, zobje šklepetali, srce mu je neenakomerno utripalo. Vedel je, da je to začetek konca. Bil je pri tolikih v breznu, s katerimi se je zgodilo isto.

„Ali se res ne bom rešil?“ je žalostno šepetal. „Dobri Bog, pošlji mi pomoč!“

Spet si je opomogel in se opotekal.

Nikamor ni videl: nebo so pokrili oblaki in noč se je zgostila. Zakotalil se je nekajkrat čez temne kotanje, lezel po vseh štirih, se dvigal, opletal nekaj korakov, pa spet počival.

„Naprej!“ ga je spet dramil ukazajoči glas. „Naprej! Janez, ne mudi se!“ A ko se je ozrl, je bil sam in glas je bil v njem.

„Mati božja, pomagaj mi!“ Roko je položil na žep, kjer je hranil njeno podobo.

Nekje čez polnoč se je spet sesedel. Na kolena je oprl roke, položil vanje majavo glavo in čakal. Ni imel več moči, ne volje. Preteklost je umirala, bodočnosti ni videl pred seboj. Drhtel je v reven kupček zvit. Tema noči ga je ogrinjala.

Pozno se je predrnil. Skušal se je razgledati. Zazdelo se mu je, da mežika med drevjem drobna lučka. Napel je oči. Medlo je brlela, kakor zvezda, ki naznanja jutro. Postavil se je na majave noge in lezel proti njej.

Oprjel se je križev na oknu. Ženska je ždela v dve gubi ob mizi. Petrolejka je brlela rumenkasto, da je komaj zaznal njene drobčkane obrise.

„Mati! Odprite!“ je poprosil boječe.

Ženska se je rahlo zganila, kakor predrmljena iz sanj in spet sklonila glavo.

„Čujte me, mati! Odprite!“ je ponovil drhteče.

„Kdo kliče?“ je rahlo vprašala.

„Jaz, mati! Napol pobit človek. Pomagajte mi!“ je prosil.

„Kdo si ti, da prihajaš ob tej uri?“ je nato trdo pobarala.

„Mati, pobiti so me hoteli in sem ušel... Pobegli domobranec.“

„Molči! Ti niso domobranec! Poberi se in mi ne laži!“

„Dobra mati, usmilite se me! Umrl bom. Domobranec sem. Iz jame sem jim ušel...“

„Ti si hudoba, ki me prihajaš skušat ob tej uri. Nič ti ne verjamem!“ je ostala mati neizprosna.

„Samo toliko odprite, da me boste videli, pa mi boste verjeli!“ je milo prosil.

Te besede so jo omehčale. Odrinila je zapah.

Butnil je ob vrata, padel sredi veže in bridko zatulil.

„Glejte me, mati! Tak sem jim ušel iz jame. Mi zdaj verjamete?“

Odskočila je vsa prestrašena.

„Bog se te usmili!“ je zastokala in sklepal roke. „Tiho govori, da naju kdo ne sliši!“ ga je opozorila.

Naglo je zavezila okno, da bi preprečila pogled radovedni noči, in pritrdila spet

Za spoštovanje političnih pravic in pravno državo

Izjava Komisije pravičnost in mir

Komisija Pravičnost in mir pri SSK ocenjuje, da razvoj demokracije in še posebej vzpostavitev pravne države, ki je jasna moralna zahteva, v naši državi nikakor ne poteka zadovoljivo. Nekatera dejstva na to še posebej opozarjajo.

Poštene in svobodne volitve so temelj demokracije. Za to pa je potrebno, da volilci vedo, kdo so kandidati ali stranke, ki kandidirajo, in kakšni so njihovi dejanski nameni. V javnosti se je pojavil dvom o ustreznosti sedanjega načina volitev. Da bi ga izboljšali, je bilo nekaj pobud za referendum, med katerimi ima tista, ki je dobila množično in neposredno podporo pri samih volilcih, največjo moralno težo. Toda te pobude so ovirali in njihovo uresničitev zahvačevali. S tem so bile hudo kršene z ustavo in zakoni jasno zajamčene politične pravice državljanov.

Politično neodvisno sodstvo in drugi organi, ki skrbijo za pravičnost in zakonitost, je prav tako nesporen in nepogrešljiv pogoj vsake demokratične in na pravu utemeljene politične ureditve. Ker tega ni bilo, so bili v času komunističnega totalitarizma možni zmontirani politični procesi in sodna preganjanja političnih nasprotnikov. Žal pa zadnji čas hočejo nekateri zopet po političnih in ne strokovnih merilih postavljati oziroma odstavljati nosilce pravosodne oblasti in drugih nadzornih organov.

Prav tako je nesprejemljivo, da se skuša onеспособiti tista nadzorna služba, ki se je odlikovala po neizposnem odkrivanju nepravilnosti in kriminala v postopkih lastninjenja. S tem se ruši zaupanje v pravni red in daje potuha tudi drugim oblikam nepoštenosti. Nesporno je, da so dosednji nosilci vseh vej oblasti premalo naredili za dosledno uveljavljanje poštenja in zakonitosti na področju gospodarstva. Vse to ima hude moralne posledice.

Vedno bolj tudi postaja očitno, da politične sile, ki trenutno prevladujejo in obvladujejo skoraj vsa področja, čisto preprosto ne prenesejo, da bi na kakih pomembnih vodilnih položajih bili ljudje z izrazitim drugačnim političnim prepričanjem. S tem hočejo izničiti demokratične spremembe in zopet vzpostaviti popoln nadzor nad vsem dogajanjem v državi. Stopnjuje se nepripravljenost in nesposobnost prenašanja ljudi drugačnega političnega prepričanja ter vedno bolj odkrita in groba politična netoleranca, kar je jasen korak v ponovni vzpostavitvi enoumja in totalitarne ureditve. Naša država se potemtakem začenja oddaljevati od cilja, ki smo si ga vsi skupaj zastavili takrat, ko smo se odločili za demokracijo proti totalitarizmu in za pravno državo proti samovoljni totalitarnih oblastnikov. To zahteva odločen odpor vseh, ki so privrženi demokraciji in vzpostavitvi pravne države.

Ljubljana, 6. septembra 1996

Prof. dr. ANTON STRES,

predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci

zapah.

Pomagala ga je dvigniti in ga kot otroka peljala h klopi ob steni kuhinje.

Janez je sklenil roki k prošnji.

„Mati, vode vas prosim in kruha!“

„Hočeš mleka?“ mu je ponudila.

Pokimal je.

Široko latvico kislega mleka in skoraj pol kolača kruha je postavila predenj.

Sladko mu je bilo pri duši, ko je zagle-

dal te božje dobrote na mizi. Z drhtečimi rokami se je pobožno pokrižal. Neizmerno srečnega se je čutil pri mizi.

„Ali je pri vas varno?“ je pobaral in pogledal okrog.

„Mislim, da je! Doslej je bilo vse v redu,“ je odvrnila.

„Ne prihajajo voharit okrog hiš?“

„Pri nas jih še ni bilo. Po cestah pa sem jih že srečala. Včasih se jih vidi ob robovih

gozdov.“

Pustila ga je, da se je v miru krepčal. Medtem pa je ona postavila širok škaf z vodo v sredo kuhinje.

„Da se boš umil. Poiskala ti bom še kaj perila, da se preoblečeš.“

„Kako ste dobri, mati! Bog vam povrne dobroto! Vi ste me rešili.“

„Za božjo voljo, kaj so z vami počeli? Koliko ste prestali!“ je tožila in ga samo gledala. Ni si ga upala nič spraševati.

„Kaj to! Mene niso zadeli strelji, ker me je spodneslo tik pred žrelom. Z drugimi je bilo hujše. Jutri vam več povem.“

„Pridi, na podstrešju boš spal!“

Po strmi lestvi sta lezla navzgor, kjer mu je postlala.

„Pa ne hodi brez potrebe doli!“ ga je še opomnila.

Sonce je že prijetno grelo z neba, ko se je mati z zajtrkom vzpenjala po lestvi.

„Glej, žgance z mlekom sem ti prinesla, da si boš opomogel.“ mu je ponudila.

„Kdaj sem jih jedel zadnjikrat?“ se je spraševal. „Ah, ko so mi jih mati skuhalo,“ se je spomnil.

„Ti, še to mi povej!“ ga je čez čas nagovorila. „Kje si pa dobil srajce, ki si jih prinesel na sebi?“

„Ena je moja, drugo mi je pa dal tovariš v breznu. Pravzaprav sem mu jo slekel, ko je že umrl. Našla sva se notri in si razvezala roke. Prepričan sem bil, da se bo z mano rešil. Bil je orjak, dober dečko! A je izkrvavel.“

Tišina - smo na svetem kraju...

ŠPELA SOBOČAN

V sončni julijski nedelji se približujemo Kočevju. Dolgo smo že namerali na to bolečo pot, pot, po kateri se je vila reka ljudi po drugi svetovni vojni v smrt. Jagode rožnega venca polzijo med prsti. „Ki je za nas krvavi pot potil...“ Ženski glas v avtomobilu prekinja brnenje motorja. Glasno molimo. Duhovnik nam ljubeznivo kaže pot.

Po makadamski cesti Kočevskega Roga se približujemo kraju smrti. Zgovorna tišina. Na deblih dreves tu in tam napis: Tišina — smo na svetem kraju. Ob ograji prvega brezna več ljudi z rožnim vencem v rokah. Nekateri smo tu prvič. Žalostni obraz žene se obrne k meni. „Imate koga tu?“ me vpraša. „Ne, prišli smo pokropit kraj bolečega spomina,“ ji pojasnim. „Tu sta pobita moja dva brata,“ nadaljuje in spet moli. Za nami prihajajo drugi, starši z dojenčkom, nekaj mladih in starčkov, ki se opirajo nanje, zadnji na bergljo. Prižigajo sveče in berejo napise na vencih ob breznu. Darovali so jih pokojnim sotrpinom preživeli, ki so se nagi

in sestradani srečno rešili iz kočevskih brezen. Na veji plapolala slovenska zastava, ob njej pa vatikanska z napisom: „Oče, potrdi nas v veri!“

Pospravimo suhe rože in dogorele sveče. K lesenemu križu, ki ponazarja trpljenje tisočernih mučencev, mladih in starih, bolnih in onemoglih, položimo šopek cvetja iz našega vrta in prižgemo svečo. Tiho molitev spremlja šumenje kočevskih gozdov in spevi ptic kot večna neizpeta melodija za vse, ki so se morali tu na grozoten način posloviti od sveta.

Za nami je Kočevski Rog, kraj, ki kakor drugi kraji smrti na Slovenskem, za javnost odkriti šele po državni osamosvojitvi, še vedno nima urejenega obeležja. Obeležja kot opozorila današnjim in prihodnjim rodovom, da brat naj nikdar več ne dvigne roke nad brata.

Oče, potrdi nas v veri, da bi spoznali, da je zločin zločin in da je o njem v zgodovini možna le ena resnica.

(Laško, 6. avgusta 1996)

„Ti ni povedal imena?“

„Je! Lojze se je klical. Ko je čutil svoj konec, me je še prosil, naj grem k materi in ji nesem našitek s te srajce. Tako bi jo spoznal... in naj jo pozdravim...“

„Rekel je, da pojdi k materi in jo pozdravi?“

„Tako je naročil. Vsakdo se v najtežji uri spomni svoje matere!“

„In misliš iti k njej?“

„Dolžan bi mi bil izpolniti zadnjo željo, a kje naj jo iščem? Bojim se hoditi okrog!“

„Kar meni pusti srajco. Mati jo je že prepoznala...“

Ob tej grenki izpovedi je boleče zaihtela.

„Mati, ne jokajte! Vse vam bom povedal o njem. Vse, kako je bilo in kako vas je imel rad. Samo ne jočite! — Da mi je Bog dal priti prav v vašo hišo!“

Tudi njega je prevzela žalost za Lojzetom, ki ga je pustil pod debelom v breznu.

„Zdaj vsaj vem, da Lojze ne bo prišel več. Vsako noč sem bedela ob luči in ga čakala. Zvečer je ne bom več prižigala. Ubogi moj fant! Kje si moral končati!“

Janez je občutil grenkobo njene žalosti, razumel pa je ne bo nikoli. To je Bog prihranil le materam...

ROŽNI VENEK

ANTON NADRAH

„O, prelepa preprostost vere, koliko si nam podelila s tem starim družinskim molkom, ki visi na porjavelem žeblju na steni omare. Nanj so navezani najlepši spomini mojega življenja. O, ve, lepe obrabljene jagode! Očenaševe so velike kakor orehi, zdravamarije kakor češnje. Nihče razen Boga ne ve, koliko zdravamarij je že zdrselo po teh jagodah v nebeški ribnik. Vsakokrat, ko udari pri molitvi druga ob drugo, potrka na rajske duri: „Tik — poslušaj, dobri Bog, usmili se nas... Saj si se za nas učlovečil, za nas trpel, nam v pričevanje od mrtvih vstal“ (Emilijan Cevc, Preproste stvari).

Papež **Janez XXIII.** je kljub obilnemu delu vsak dan zmolil vse tri dele rožnega venca. Za to se je odločil kot beneški patriarh. Obiskovalcem je priznal:

„Vsak dan zmolim vse tri dele rožnega venca, toda za to je treba bolj zgodaj vstati.“ *Ob drugi priliki je izrekel pomenljive besede, ki lepo kažejo, kako je ta veliki papež znal povezovati molitev in življenje: „Petnajst rožnovenskih skrivnosti je petnajst oken, skozi katera gledam v božji luči vse, kar se dogaja na svetu.“*

Papež **Pavel VI.** je rekel, da je rožni venec povzetek celotnega evangelija, zato je šola evangeljskega življenja. V rožnem vencu nastopata Jezus in Marija, a tudi nebeški Oče in Sveti Duh. Rožni venec je tudi šola molitve: ustne in premišljevalne, saj gre za molitev ustnic in srca.

Pisatelj **Pronzato** je zapisal:

„Naj povem, da sem ohranil zelo grdo navado, da molim rožni venec. In to vsak dan, vsak večer.

Tudi v avtomobilu ga molim, zlasti po avtocesti, ko položim nogo na plin in vozim po cestišču, kjer me more vsakdo prehiteti...

Nekateri pri rožnem vencu zadremajo, drugi zdehajo, tretji se dolgočasijo, so slabe volje, zdi se jim blebetanje in zapravljanje časa — zame pa pomeni rožni venec vedno nekaj novega, ob njem razmišljam in dobim novih spodbud...“

Molitev rožnega venca je zato tako dragocena, ker v njej razmišljamo o Jezusovem in Marijinem življenju od Jezusovega spočetja do kronanja Device Marije v nebesih. Marijino življenje je najtesneje povezano z Jezusovim, saj je njegova mati. Brez Matere ni Sina, takšna je božja volja. Jezusove skrivnosti so

zato v veliki meri tudi Marijine skrivnosti. Marija nas vodi k Jezusu. Kar v molitvi premišljamo, to vpliva na nas. Po tem se tudi laže ravnamo. Rožni venec zato ni samo ustna, temveč je tudi in predvsem premišljevalna molitev. Spominjanje Jezusovega in v zvezi z njim Marijinega življenja je za naše duhovno življenje nujno potrebno. Pri vseh treh delih rožnega venca pridejo na vrsto glavne skrivnosti naše vere. To so življenjske skrivnosti, ki oblikujejo našo vero in življenje. Premišljevanje teh skrivnosti, ki je podprto z molitvijo očenaša, deset zdravamarij in Čast bodi, je najboljšo sredstvo proti posvetnosti, grešnosti in neveri.

Friderik Ozanam, ustanovitelj Vincencijevih konferenc, je še kot študent doživljal versko krizo. Nekoč je stopil v neko pariško cerkev. Tam je našel slavnega učenjaka, svojega profesorja Ampèra, ki je molil rožni venec. Pozneje je

Friderik rekel: „Molek v Ampèrovih rokah je zame pomenil več kakor tisoč pridig.“

Dobra molitev rožnega venca ohranja in pogloblja človeku vero. Človek, ki redno s premislekom prebira jagode rožnega venca, raste v veri, upanju in ljubezni. Z molitvijo prejemo milost za poglobljeno krščansko življenje. Marija se je v Lurdu prikazala Bernardki z rožnim vencem v roki. Skupaj z njo ga je tudi molila. V Fatimi je naročala: „Povejte ljudem, naj molijo rožni venec!“ Po Marijini zamisli spada molitev rožnega venca k najvažnejšim zdravilom za današnji svet.

Rožni venec lahko molimo tako, da bolj pazimo na vsebino molitvenih obrazcev, ali pa smo bolj pozorni na posamezne skrivnosti, ki jih premišljujemo med molitvijo zdravamarij. Dobro je povezovati eno in drugo. Če gre samo za mehanično izgovarjanje besed brez vsaj neke-

Morâla je padla

NADA LAHARNAR

„Zima, zima bela, vrh gorê sedela...“

Na toplem zapečku v „hiši“ je dre-muckala stara mama, poleg nje pa sta se greli vnukinja Jelica in domača muca. Jagode rožnega venca so polzele stari mami skozi prste, a deklica je brž opazila, da niso pasale enakomerno. Od časa do časa je stara mama malce zakinkala in se je tok jagod ustavil, potem pa se je kmalu spet obnovil, ko se je zdramila in kratko odkašljala. O stara mama! Sama dobrota je je bila in tako prijetno in zanimivo je znala pripovedovati o časih, ko je bila ona mlada.

Za javorjevo mizo je sedel ata z dvema sosedoma. Glave so stikali nad razgrnjenim zemljevidom, ob zaboječku, ki so mu rekli „radio Telefunken“. Vsi trije so vneto vlekli na ušesa besede, ki so prihajale iz govoreče škatle. Potem so pa resnih obrazov „moževali“. Počasi in premišljeno so padale besede, v nizkih registrih in nekako pritajeno. Njihove žene so bile v kuhinji, niso brezskrbno „klepetale“, ampak druga drugi šepetale o neki skupni stiski, ki je bila v zraku. Sosed pri mizi je zaključil „Morâla je padla!“, sogovornika sta pa prikimala.

Sedemletna Jelica je ujela ta zak-

ljuček in se spraševala, kaj neki je to MORALA. In da je padla! Kako pa je padla? Je že morala biti precej nerodna.

Takrat je teklo leto tisoč devetsto devetintrideseto.

Danes je Jelica stara mama. Njeni otroci niso poznali svojih dvojnih starih staršev, niti stricev in bratrancev. Mož je moral garati čez mero, da je družini oskrbel dom in še za skupnost kaj postoril. V stotisoč vsakdanjostih se je, brez nasveta in opore, morala sama truditi, da bi bila kar najboljša žena in mati. Sicer je bila prepričana, da bo z božjo pomočjo že šlo, a Bog tudi vé, kako pogosto ji je bilo bridko. Otroci so jokali in zahtevali vso njeno pozornost in nego, ona pa je imela samo dve roki za vse. Vedeli so, da jih ima rada, tega pa ne, kako zelo jo je bolelo, da niso bili rojeni doma med svojimi. Kako naj jim razumljivo pové, zakaj je tako! Kako naj vnučkom prav posreduje vse tisto neizrekljivo in sveto, kar nosi v srcu!

Sedaj drsijo jagode rožnega venca skozi njene prste — v molitvi za mlajši rod, da bi bil kos preizkušnjam. Zraven pa si včasih misli, da so najbrž vsi skupaj presajeni v drugačen svet, ker je nekje MORALA PADLA.

Glede oratorija Stvarjenje je rekel:

„Nikoli nisem bil tako pobožen, kakor v tem času, ko sem se ukvarjal s tem oratorijem. Če mi delo ni šlo dobro od rok, sem šel z rožnim vencem v sobo, zmolil nekaj zdravamarij, in zopet so prišle misli in melodije.“

Mnogim starim in bolnim ljudem je molitev rožnega venca velika tolažba, sredstvo za apostolat in odlična priprava za popotovanje v večnost.

Zdravnik v zreli moški dobi, daleč od vere, težko bolan, je šel na pregled k svojemu kolegu zdravniku. Ta mu je povedal:

„Samo še dve leti, največ dve leti življenja imaš pred seboj.“

Zdravnik je šel vase: „Samo še dve leti in potem bo vsega konec. Ali res? Ali je s smrtjo res vsega konec?“ Zdravnik je poiskal rožni venec pokojne matere in začel moliti žalostni del, ker je v njem našel največ tolažbe. Molil je vsak dan. V

njem je rasla vera, upanje. Z molitvijo rožnega venca se je pripravljaj na svojo zadnjo uro. Z rožnim vencem njegove matere so ga položili v krsto. Z njim je prišel v nebesa.

Michelangelo je v sikstinski kapeli na sliki vesolje sodbe upodobil dva človeka, ki sta po jagodah rožnega venca prišla v nebesa.

Kako poživiti molitev rožnega venca? Ameriški pater Peyton je leta 1947 sprožil akcijo rožnega venca. Začel je zbirati družine, ki so bile pripravljene dnevno skupaj moliti rožni venec. Za to molitev je ljudi navduševal po radiu in televiziji, s pomočjo filma in gledališča. Po radiu je rožni venec tudi molil. Najboljši ameriški igralci so skozi deset let na ameriških odrih predstavljali skrivnosti rožnega venca. Napravili so filme o rožnem vencu. V Španiji so posneli 15 barvnih filmov. Leta 1957 je bilo v tem gibanju 10 milijonov družin, ki vsak dan

ga premišljevanja, je ta molitev podobna telesu brez duše. Zanj veljajo Jezusove besede: „Pri molitvi pa ne blebetajte!“ (Mt 6,7). Kdor pri molitvi rožnega venca bolj napreduje, med to molitvijo z očmi vere in z očmi srca gleda posamezne skrivnosti. Tako ta molitev postane odlična oblika krščanske kontemplacije.

Rožni venec moremo moliti kleče, stoje, sede, ponoči v postelji, v avtu, na vlaku, v avtobusu, na sprehodu, med lahkim ročnim delom. Nekdaj je bil najbolj priljubljena večerna molitev. Mnogo bolj srečne bi bile naše družine, če bi vsak večer dan končale s to prelepo starodavno molitvijo.

Mnogi znameniti ljudje so imeli redno v rokah rožni venec.

V Franciji v Iyonski škofiji so na škofjskem uradu razpravljali o tem, ali naj 29-letnega Janeza Vianneya, ki mu je študij slabo šel, pripuste k svetim redovom. Na koncu je generalni vikar vprašal: „Ali je gospod Vianney pobožen? Ali časti Marijo? Ali zna moliti rožni venec?“ Na vsa vprašanja so navzoči odgovorili pritrdilo. Generalni vikar je odločil: „No, potem je sprejet, vse drugo bo storila božja milost!“

Sv. Klemen Dvoržak je dejal, da je rožni venec njegova knjižnica. Po mestnih ulicah je nosil v roki rožni venec in ga je molil, če se ni s kom pogovarjal. S to molitvijo je dosegel velike apostolske uspehe.

Ko je dr. Recamier, ki je deloval v sredini 19. stoletja, nekoč na neki znans-tveni seji vzel v roke žepni robec, je z njim iz žepa potegnil tudi molek, ki mu je padel na tla. Svobodomislec Mace, ki je bil na tej seji navzoč, je pozneje priznal: „Moji tovariši in jaz smo bili prenečeni. Učeni Recamier, slavni profesor, učeni-jak, avtoriteta na področju zdravilstva, zdravnik knezov in kraljev, katerega sloves se širi po vsej Evropi, moli rožni venec“. Ko je Recamier videl začudene obraze, je zadevo pojasnil:

„Da, gospodje, molim rožni venec. Če mi kak bolnik povzroča skrbi in so izčrpana že vsa zdravilna sredstva, se obrnem k Njemu, ki more zdraviti vse. Z eno ali dvema desetakama rožnega venca prosim preblazeno Devico, naj posreduje pri Bogu. Priznavam, da sem videl čudovite uspehe.“

Josef Haydn, znameniti skladatelj, je bil zelo goreč molilec rožnega venca.

Nemirno in razburljivo življenje 13. stoletja je močno vplivalo na versko življenje. V Cerkvi se je zlasti pojavil pohlep po bogastvu, razkošju, po brezskrbnem življenju brez čuta za duhovno in telesno bedo drugih. V takšnih razmerah je Cerkev doživela veliko duhovno prenovu, katere velikan je sv. Frančišek Asiški (1182—1226). Bil je najprej spreten trgovec v očetovi trgovini, toda razsipen, nič podoben trdemu, skopemu očetu. Pri vsem mladostnem veseljačenju pa se je Francesco (tako ga je imenoval oče, čeprav je bil krščen na ime Janez) že takrat varoval podlosti in razbrzdanosti. V mestni vojni med Assisijem in Perugia je bil ujet. Tedaj se mu je porodila misel, da

Cerkev mora oznanjati evangelij vsem ljudem do konca časov. Zato pravimo, da je Cerkev po svoji naravi „misijska“, to je poslana, da uresniči tisti načrt, po katerem bi se mogli vsi ljudje zveličati in priti do spoznanja resnice (prim. 1 Tim 2,4). Za to misijsko delo smo odgovorni vsi kristjani. Vsaj bi darovali Bogu molitve in spokorna dela, da bi s svojo milostjo dal radovitnost delu misijonarjev, da bi se zbuvali misijonski poklici tudi v naši verski skupnosti, da bi se zbirala za misijone potrebna sredstva.

mora postati slaven vitez.

Ko je prišel iz ujetništva, je nevarno zbolel. Dolga bolezen ga je vsega spremenila. Za nevesto si je izbral uboštvo. Naselil se je pri cerkvi sv. Damijana blizu Assisija in jo, že razpadajočo, popravil. Ko je nekoč prišel v mesto beraško oblečen in so ga začeli meščani kamenjati, ga je zagledal oče in ga zaprl v klet, da bi spremenil svoje življenje. Ko se Frančišek ni hotel „spametovati“, ga je razdedilnil. Svetnik je tedaj dejal: „Poslej bom še bolj po pravici molil: Oče naš, ki si v nebesih.“

Kmalu se mu je pridružilo enajst tovarišev — ustanovljen je bil frančiškanski red. Njegovemu zgledu je sledila sv. Klara, ki je ustanovila drugi red sv. Frančiška (klarise), sam pa je ustanovil še tretji red. Od papeža si je izprosil porcijunkulski odpustek. Dve leti pred smrtjo mu je Jezus vtisnil v telo svoje rane. Posvečen je bil v diakona. Duhovnik pa ni nikoli postal, ker se je imel za nevrednega te službe.

Med vsemi redovnimi ustanovitelji je Frančišek Asiški prvi, ki je sprejel v svoj program tudi misijsko delo. Velja za prvega zahodnjaka, ki je ponesel vero

narodom zunaj Evrope. Najbrž je bil od apostolskih časov prvi, ki se je po Kristusovem zgledu posvetil evangelizaciji vsega sveta. Sam je leta 1219 z nekaterimi brati prišel v Sveto deželo, Sirijo in Egipt in stopil celo pred samega sultana, na katerega je s svojim svetniškim obnašanjem napravil najlepši vtis. Pred smrtjo je še zapel Sončno pesem, kjer tudi smrt imenuje svojo sestro, ki ji nihče v življenju ne uide.

Vsi sveti

1. november

Na praznik vseh svetih ne mislimo toliko na tiste, ki jih je Cerkev razglasila za svetnike, temveč na preproste ljudi, na brezštevilo množico naših bratov in sester, ki so v življenju iskreno trudili za krščansko življenje in so zato zdaj srečni pri Bogu. Mnoge smo poznali, z njimi živeli in delali. Vsi so zdaj naši vzorniki in priprošnjiki pri Bogu. Praznik vseh svetih nas tudi spominja, da smo vsi kristjani poklicani k popolnosti krščanskega življenja — k svetosti. Vsi naj bi v skladu s svojimi lastnimi darovi in nalogami zvesto hodili za Jezusom po poti žive vere, ki prebuja upanje in deluje po ljubezni.

skupno molijo rožni venec.

Dunajski študent piše:

„Že dolgo molim rožni venec, in sicer vsak dan. Pa moram reči, da mi prav ta molitev vedno zopet vliva novo moč in nov pogum. Zakaj naj bi rožni venec ravno v našem času krajšali. Če bi ljudje današnjega časa bolj posegali po rožnem vencu, sem prepričan, da bi šlo vsakomur izmed nas bolje, kakor mu dejansko gre. Vsakdo, ki se spotika nad dolgotrjeto te molitve, naj pomisli, da je s tem združena tudi majhna žrtev, ki edina prinese dragocene sado-

ve. Torej ne premišlujmo, kako bi mogli kaj skrajšati, temveč vzemimo rožni venec in ga spet začnimo moliti.“

Pri nas je precej razširjen živi rožni venec, ki je sestavljen iz petnajst članov, od katerih vsak član vsak dan zmloni eno desetko, skupaj torej petnajst desetk. Rožni venec molijo za duhovne poklice in njihovo stanovitnost.

Eden največjih molilcev rožnega venca današnjega časa je Janez Pavel II. Svoj izredno uspeli pastoralni obisk med našim narodom je začel 17. maja 1996 na koleh pred Marijo Pomagaj na Brezjah.

Dolgo je bil potopljen v molitev, ko pa je vstal, je na oltar pred milostno podobo Marije Pomagaj položil dragocen rožni venec, kot bi nam hotel ponoviti besede sestre Lucije iz Fatime: „Preblažena Devica Marija je podarila rožnemu vencu takšno moč, da ni nobenega materialnega, duhovnega, narodnega ali mednarodnega problema, ki bi se z njim in z našo žrtvijo ne mogel rešiti.“ Ta največji apostol našega časa ima v rokah rožni venec, v svojem grbu pa napis: „Totus tuus — Marija, ves sem Tvoj, vse moje je Tvoje, vsi moji so Tvoji!“

Spomin vseh vernih rajnih

Ta dan (2. novembra) nas spominja vseh naših bratov in sester, ki so šli pred nami v večnost, a še niso v polni božji slavi. Po ljubezni, ki je dar Svetega Duha, smo z njimi povezani, z njimi živimo. Nanje mislimo in oni mislijo na nas. Moremo si med seboj pomagati. Zato zanje molimo, opravljamo euharistično daritev, da bi bili rešeni posledic grehov in prejeli večno življenje pri Bogu.

JEZUS KRISTUS,

KRALJ VESOLJSTVA

Nedelja, 24. novembra

Vse leto smo se v bogoslužju spominjali velikih skrivnosti iz Jezusovega življenja, po katerih se uresničuje naše odrešenje. Na zadnjo nedeljo bogoslužnega leta se zbiramo okrog svojega Gospoda in z njim naprej obhajamo dokončno zmago, ko se bo vrnil kot slaven kralj, da zbere sadove svojega odrešenja.

Kristus je kralj vsega vesoljstva, vendar njegovo kraljestvo ni od tega sveta, ne človeško, ni politično. Njegovo kraljestvo je kraljestvo resnice in življenja, svetosti in milosti, pravičnosti, miru in ljubezni.

Vsi sveti

NADISLAVA LAHARNAR

*Na Vse svete in na Verne duše
pozno v noč žari obzorje.
Božje njive po dolinah,
ob avtocestah in na rebrih gričev
oživijo v lučkah,
ki odišlim jih domači so prižgali.*

*Ga ni kraja na Slovenskem,
kjer gomile bi ostale v temi na te dni.
Za verne in ne-verne je enaka nuja
okrašeni grob pokojnih
in skrb za vsa svetica,
kar jih zmorejo ponesti —
tudi daleč v zadnjo vas dežele.
Če pa kraj neznan je,
kjer počiva svojec,
bo gotovo vsaj ob steni cerkvice
gorela svečka v blag spomin.*

*Ta nuja ni zunanja sila,
je brez dvoma dosti več:
ob lučkah na vseh mrtvih dan
povsem naravno duh se dviga k Luči!*

IZ SLOVENIJE

SREČANJE TREH SLOVENIJ NA SVETIH VIŠARJAH

V nedeljo 4. avgusta so se zbrali na Višarjah romarji treh Slovenij, matične, izseljenske in zamejske. Prišli so iz Argentine, Avstralije, Kanade, raznih evropskih držav. Pozdravil jih je Jožko Kragelj, ki je letos na voljo slovenskim romarjem v tem svetišču. Pred romarsko mašo je imel v Slovenskem domu predavanje Zorko Simčič. V Slomškovem duhu se je spraševal o težavah Slovencev, o etični gluhosti, ki vlada med sedanjimi slovenskimi oblastniki, pa tudi v mnogih kristjanih, kakor da se ni pred 50 leti nič zgodilo, kakor da se danes nič ne godi. Slomšek bi vprašal: Od kod ta apatija, kaj je z vašo brezbriznostjo: Kljub številnim študentskim in molitvenim skupinam se navzočnost kristjanov v družbi ne pozna, kako je z vašimi vrednotami, z vašo ljubeznijo do naroda, do jezika? Romarsko mašo je vodil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej ob somaševanju slovenskih duhovnikov iz evropskih središč naših izseljencev.

November

ZDENKA SERAJNIK

*Odmaknjeni, in vendar blizu nas
nešteti naši bratje so, sestre —
nevidni so — in vendar govoré:
kako globoko slišimo njih glas!*

*Od vseh strani se dviga njih obraz:
veliko njih oblivajo solze,
usahla usta tožijo, ječe —
zapravili so podarjeni čas.*

*Žarijo drugi, polni so luči,
trenutek vsak glasan je slavospev,
stoteren, tisočeren je odmev,
kot vonj kadila k Večnemu kipi.*

*Življenje naše — KAM? V katero stran?
Izbirati je le sedaj mogoče,
zgodí se, kakor volja božja hoče
— saj onstran praga — vsak je jok zaman!*

KATOLIŠKE ŠOLE V SLOVENIJI

Novo šolsko leto je začelo v katoliških gimnazijah 905 dijakinj in dijakov: v Želimljah 185, v Vipavi 111 in v Šentvidu 607. Šolsko leto so začeli z mašo.

SLOMŠEK in MISIJONI

STANKO JANEŽIČ

Slomšek je ljubil Kristusovo Cerkev, zato se je zlasti kot duhovnik in še posebej kot škof zanimal za njeno rast med vsemi narodi sveta in po svojih močeh pri tej rasti tudi sodeloval. Veliko je molil za katoliške misijone, o njih je rad govoril in pisal.

Leta 1829 so na Dunaju ustanovili bratovščino sv. Leopolda, tako imenovano „Leopoldinsko društvo“, ki bi naj podpiralo misijone, posebej še v Ameriki. Slomšek si je že kot spiritual v celovškem bogoslovju prizadeval za razširjanje te družbe in kot njen zastopnik v Celovcu mnogo prispeval k njeni uveljavitvi v krški in lavantinski škofiji. Med bogoslovci je zbral prve skromne prispevke za misijone, vernikom je pogosto priporočal, da bi postali člani te bratovščine in vsak teden darovali nekaj malega za misijone.

Leta 1836 je izšel v Celovcu v slovenskem in nemškem jeziku Slomškov govor o misijonih in bratovščini sv. Leopolda pod naslovom „Keršanska beseda katoliškim misijonom pomagati“. Tu Slomšek med drugim pravi: „Mi kristjani v svojih domačih deželah smo srečni otroci, katerim je Oče nebeški dal vsega potrebnega v obilnosti. Prebivalci daljnih krajev za morjem so tudi naši bratje, pa živijo revni in zapuščeni in nas kličejo na pomoč. Kdor svojim zapuščenim bratom in sestram ne pomaga in z njimi nima usmiljenja, tudi sam ne bo dosegel usmiljenja pri Bogu!“ Potem opisuje delo misijonarjev in kako naj bi jim krščanski verniki pri tem pomagali.

Lepi zgledi novodobnih misijonarjev — mučencev so opisani v zborniku „Drob-tince“ za leto 1852.

V pridigi, objavljeni v zborniku „Drob-tince“ za leto 1851 in izdani v posebni knjižici („Povaba na botrino katoliškim misijonom pomagati“, Celovec 1850), spodbuja Slomšek vernike, da bi sprejeli botrino pri krstu novih kristjanov v misijonskih deželah. Takole pravi: „Čujte, milijonov ljudi čaka na svet kerst. Kerstna voda je že pripravljena, mašniki so kredi jih kerstiti; le enih še pomankuje, kerstnih botrov in boter, zato pridem vas za botre valit in prosit. Oh to ljube duše, hitite in pristopite, da veliko starih in mladih brez svetiga kersta ne pomerje... Vi jim lahko pomagate priti v božje kraljestvo.“ Kako?

Slomšek preprosto odgovarja: Z molitvijo in miloščino.

Ob tem navaja tudi pismo misijonarja Friderika Baraga iz leta 1847 (18. oktobra): „Dve serčne prošnje imam, kojih prijatelom našim misjonov na serce položim. Pervič ponižno prosim prav globoko iz svojega žalostnega serca, naj bi vendar nekoliko čestitih služavnikov Gospodovih sklenilo priti in nam pomagati v preobertnitvi teh toljko vsmilenja vrednih neznabožcev (hajdov); naj bi se nobenih težav ne vstrašili, dokler je rešiti eno samo nevmerjočo dušo, ktera bo vekomaj živela, zadosti vredno, si vse žive dni za njo prizadevati. — Drugič vse ljube dobrotnike naših misjonov prav lepo prosim, naj molijo in pa prav gostoma v imeni Jezusa prosijo Gospoda žetve, da pošle saj nekoliko več delavcov v ta zapušen kraj svojega vinograda. Trdno zaupam, de bo taka molitva združena dober pspah dala.“

S slovenskim svetniškim misijonarjem Friderikom Barago, ki je v letih 1831-1868 deloval med Indijanci v Severni Ameriki, se je Slomšek osebno srečal konec marca 1854, ko se je Baraga pripeljal k Sv. Andražu, da bi obiskal lavantinskega škofa in se mu osebno zahvalil za vso podporo.

O Slomškovi zavzetosti za misijone

govori tudi to, da je dovoljeval svojim duhovnikom odhod v misijone, če so začutili v sebi misijonarski poklic, pa naj je šlo za ameriške ali afriške misijone. Zavedal se je, da je Kristusova Cerkev namenjena vsem narodom in da morajo vsi člani Cerkve, zlasti pa še duhovniki in škofje, pri njeni rasti sodelovati.

Na prvih duhovnih vajah za duhovnike, ki so bile v septembru 1847 pri Andražu, je škof Slomšek govoril svojim duhovnikom: „Le eno je potrebno! Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi. Ta zlati izrek je zvalil gorečega misijonarja Barago, da je vse zapustil in šel Indijancem oznanjat sveti evangelij. Kolika tolažba, koliko veselje, rešiti vsaj eno dušo, tako govori Barago. Duhovniki naj v svojem delu premišlujejo revščino, težka pota in pomanjkanje svojih sobratov, Barage, Možgana in Lavtižarja in dugih misijonarjev, ki so kakor apostoli zapustili vse in si zbirajo zaklade za nebesa.“ Tako Slomšek.

Slovenci imamo tudi danes, hvala Bogu, kar precej misijonarjev, duhovnikov, redovnikov, redovnic in tudi laikov, ki v daljnih deželah Afrike, Azije in Amerike širijo božje kaljestvo in pomagajo Kristusu reševati duše za nebesa.

Prava misijonska zavest naj bi prežemala tudi vse nas. Spodbujala naj bi nas k ljubezni do vesoljne Kristusove Cerkve, k molitvi in žrtvam za njeno misijonsko rast, k življenju po evangeliju.

Tudi mi naj bi bili misijonarji.

Mozartove maše

EDO ŠKULJ

Wolfgang Amadeus Mozart se je rodil leta 1756 v Salzburgu in umrl leta 1791 na Dunaju. Ko mu je bilo šest let, je oče organiziral triletno turnejo po severnoevropskih središčih, na kateri je prikazoval svojega čudežnega otroka. Med leti 1769 in 1773 je trikrat potoval v Italijo, od Milana do Neaplja. Učil se je pri tedaj najbolj slavnem italijanskem kontrapunktiku padru Martiniju v Bologni. Svoje sposobnosti glasbenega dojemanja je dokazal v Rimu. Papeška kapela je bila silno ponosna na neki v Sikstinski kapeli pet Miserere in je strogo prepovedala vsako širjenje in prepisovanje not. Mozart je delo slišal, ga doma po spominu zapisal, pri drugem poslušanju pregledal in pokazalo se je, da je polifono skladbo pravilno zapisal. Papež ga je nato povzdignil — štirinastletnega — v viteza zlate ostroge. Leta 1771 je postal knezoškofijski koncertni mojster, leta 1779 pa dvorni in stolni organist. Vendar je leta 1781 pretrgal vse službene vezi s salzburškim nadškofom in se za stalno preselil na Dunaj, kjer je ostal do smrti.

Pomemben je Mozartov prispevek v cerkveni glasbi. Večina njegovih 19 maš je nastala za časa njegovega delovanja kot koncertni mojster (od 1770) in dvorni organist (od 1779) knežjega dvora v Salzburgu. Pri tem se je moral prilagoditi povprečnemu okusu in predpisom nadškofa Colloreda, ki je določil časovne meje nedeljskemu bogoslužju. Nekaj pred koncertem svojega delovanja v Salzburgu se je pritoževal v pismu padru Martiniju v Bologno: „Naša cerkvena glasba je zelo različna od one v Italiji, toliko bolj, ker popolna maša z *Gospod, slavo, vero, sonato po berilu, darovanjskim spevom ali motetom, svet in jagnje* ne sme trajati, če nadškof mašuje, več kot tri četrt ure. Za tak način komponiranja je potreben poseben trud. Pri vsem tem pa mora biti maša s polnim orkestrom, s trobentami in pavkami itd.“ Tako je nastala kombinacija med missa brevis (za nedelje med letom, z manjšo zasedbo in brez ponavljanja besedil) in missa solemnis (za slovesne praznike, z velikim orkestrom in ponavljanjem besedila).

Med 19 Mozartovimi uglasbitvami mašnega besedila je najdaljša *Maša v c-molu*, ki je žal ostala nedokončana. Ker ni bil vezan na pisanje take vrste maše, kot bi jo pričakoval nadškof Colloredo — za katerega so bile glavne zahteve jedrnatost sloga in odsotnost fug — je Mozart pustil svoji domišljiji prosto pot. Očitno je nameraval napisati neke vrste obsežnega „povzetka“, v katerem bi lahko povezal vse vrste različnih slogov v enem samem obsežnem delu. Zato torej osupljivo postavljamo saksonske fug ob bok italijanskim arijam, kot je *hvalimo te*. Morda je najbolj navdihnjen in nevsakdanji stavek *ti odjemlješ*, kjer se nenadoma pojavi dvojni zbor, osmeroglasje, ki pride spet na vrsto pri *svet*. V tem *largu*, ki ga instrumentalno okrepe tri pozavne, imamo sekvenčno zasnovano, ostinantno ritmično gibanje z dvojnimi punktiranjem, kar je dobro znano iz baročnega izročila. Tu nam Mozart predstavi čudovit slavnostni sprevod, brezkončno procesijo obupanih spokornikov pred križem. Mozart je imel povsem določene zamisli o cerkveni glasbi in o tem, da mora biti po svoji naravi v skladu z izročilom. Tu lahko s strnjenimi oblikami slišimo bistvo mozartovske cerkvene glasbe, ki je ostalo neponovljivo do leta 1791, s čarobnim motetom *Ave verum in Rekvieomom*.

Ni znano, v kakšnem stanju je bila

maša, ko jo je Mozart odnesel v Salzburg. Iz njegovih pism lahko razberemo, da je bila verjetno končana le napol: morda *Gospod, slava ter svet in blagoslovljen*. Veri je bilo usojeno, da ne bo nikoli dokončana, jagnje pa sploh ni bil niti začel. Mašo so izvedli 26. oktobra 1783, in sicer ne v stolnici, kjer je še vedno gospodoval nadškof Colloredo, temveč v opatijski cerkvi sv. Petra, kjer so vladali njegovi prijatelji benediktinci. Pri tej maši je morda najbolj zanimivo to, da je sopranska vloga pisana „na kožo“ Mozartovi ženi Konstanci. Iz tega smemo sklepati, da je morala biti resnično izvstna pevka.

Najbolj priljubljena Mozartova maša je *Maša kronanja*. Severno od Salzburga stoji romarska cerkev Maria-Plain z Marijino podobo, ki so jo dobili z Bavarskega. Leta 1751 so jo kronali in tega dogodka so se spominjali vsako leto na peto nedeljo po binkošti. Mozart je kratko *Mašo v C-duru* napisal za tako obletnico kronanja leta 1779. V njej je združil ljudsko romarsko razpoloženje s svojim lepotnim idealom glasbe za mašo v omenjenem okviru kratke maše. Orkester je bogat, saj zahteva poleg salzburških godal in kontinua še oboi, rogova, trobenti, tri pozavne k spodnjim zborovskim glasovom in timpane.

Poleg maš ima še druge cerkvene skladbe: večernice in litanije, krona vsega pa je njegovo zadnje delo, *Requiem* ali maša za rajne. Od dvanajstih stavkov rekvieva je v celoti Mozartov le prvi. Naslednjih osem, z izjemo stavka *Lacrimosa*, za katerega je napisal le osem taktov, je mojster zapustil v osnutku, ki je obsegal v celoti izpisane vokalne glasove, bas in dosti podrobno nakazano instrumentacijo. Zadnji trije stavki so Süßmayerjevi. Možno je, da se tudi ti vsaj deloma nasilanajo na Mozarta, vsekakor to velja za fugo, ki je posneta po prvem stavku in s katero se skladba konča. Ob tem je nastal spor, koliko je Rekvie Mozartov in koliko Süßmayerjev. Na to vprašanje je dobro odgovoril Beethoven: „Če ga ni napisal Mozart, potem je Mozart tisti, ki ga je napisal.“ Čeprav ni v celoti njegov, je Rekvie vendar zasenčil vse druge Mozartove cerkvene skladbe. Poslušalci so ga tako zaradi glasbnih lepote kot zaradi romantičnih in hkrati tragičnih okoliščin njegovega nastanka sprejeli kot umetniško oporo enega največjih genijev glasbene kulture.

Dobri pastir izpod Pece

MILENA AHČIN

Ko greš po cesti na Koroškem iz Pliberka proti Dobrli vesi, vidiš na levi goro Peco, prav pod njenim vznožjem pa leži raztresena vas Dolinčice. Komaj kakšnih šestnajst hiš šteje ta vas v koroški Podjuni. V eni teh hiš, ki ji rečejo po domače „pri Pongraču“, se je leta 1883 rodil Gregorij Rožman. V krstnih knjigah je zapisan kot sedmi otrok očeta Franca in matere Terezije Glinik. Oče je bil trden kmet, doma so pridelali dovolj za potrebe družine. Dosti več pa niso imeli. Otroci so se morali že od malega navaditi skromnosti. Bolj kot priboljškov pa so otroci pogrešali očetove prijaznosti. Pongračev Franc je bil trde narave. Mati je skušala otrokom z nežnostjo oblažiti neprijetnosti, ki so jih morali večkrat potrpeti, posebno v prvih letih, ko so bile doma še tri gospodarjeve sestre. Z leti se je oče omehčal. Vendar se je otrokom trpljenje tistih let poznalo vse življenje. Mati je znala potrpeti brez pritoževanja. Moč je dobivala v zakramentih. Pozneje je Gregorij večkrat opisoval kreposti krščanskih mater, kakršna je bila prav njegova mati. Ta živi evangelij se je živo vtisnil v otroško dušo. Otrok je ob materi užival Kristusov mir, ki ga je nosila v svojem srcu. Materino srce mu je vžgalo čutečo ljubezen do bližnjega, tudi največja ra-

Mati škofa Rožmana

zočaranja mu te ljubezni niso mogla ubiti. Družino je vezala molitev. Tudi oče je molil z družino. Bil je veren, a vero je izražal na svoj način. Pri Pongračevih so bili berači vedno dobro postreženi, čeprav je družina skromno živela. Takšni vzgledi krščanske ljubezni so vplivali na mladeniča. Do smrti je bil do pomoči potrebnih zelo skrben. Nekateri so to

celó izražali.

Rožmanov oče je bil trdnega zdravja. Doživel je skoraj osemdeset let. Mati Terezija jechočaka-

la starost šestinsedemdeset let, kljub sedmih otrokom, težkemu delu na polju in pomanjkanju moževe prijaznosti.

Pongračeva mati Terezija je morala jemati svoje otroke že v zibelki s seboj na polje. Z ostalimi ni imela težav, Gregorij pa je kričal in jokal, da ga je morala nesti domov. Nekoč mu je rekla: „Že vidim: na polju ne boš delal. Ti boš berač ali pa gospod.“ Mati je uganila. Kmalu se je pokazalo, da so mladega Gregorija bolj veselile knjige kot pa delo na polju.

Jeseni 1889, ko je imel Gregorij šest let in pol, je moral v šolo. Petrazredna ljudska šola v Šmihelu pri Pliberku ima še vedno star katalog, v katerem je pisalo: 1895-96 je Gregorij Rožman stopil v ljudsko šolo v Pliberku. Njegov takratni sošolec ga je takole opisal: „Bil je velik, močan, zdrav, belega in rožnatega obraza, prava koroška kmečka korenina.“ V šolo je hodil skromno napravljen, kot večina njegovih vrstnikov. Šola ga je veselila. A v starih zapisnikih je bilo precej izostankov in verjetno prav zato tudi nekaj srednjih in slabših ocen. V enem svojih pisem iz izgnanstva je škof zapisal, „da so mu že v drugem razredu ljudske šole zaradi slovenščine prisoljene klofute nemškega učitelja vzbudile tako narodno zavest, da mu je nič ubiti ne more.“

Kmalu po začetku ljudske šole si je Gregorij na podstrešju postavil oltarček, kjer je „maševal“. V tistem času še ni bil ministrant. V cerkvi je pozorno opazoval mašnika, da ga je potem doma mogel posnemati. Mati je neopazno in nežno spremljala sina pri teh prvih znakih duhovniškega poklica. Vendar ni bilo dolgo, pa je fant očetu naravnost povedal: „Dajte me študirat, — če ne, grem v kloster!“ Starši so prosili učitelja, da bi fanta učil nemščine posebej. Pa ni bilo potrebno, prav kmalu je dosegel druge učence.

Takratni pliberški dekan in kaplan sta očeta pregovarjala, naj da sina v

V tej hiši v Dolinčicah v Podjuni je tekla škofu Rožmanu zibelka, kjer je preživel svoja otroška leta.

Kako sem prišel na Šentjošt k Piškovim

MIRKO GOGALA

Bilo je maja meseca 1941 leta. Nemci in Italijani so že zasedli Slove nijo in si jo med seboj razdelili. Bogoslovci smo se po razsulu jugoslovanske vojske spet vrnili v ljubljansko semenišče in se pripravljali na bližajoče se izpite ob zaključku šolskega leta. Tedaj nas je nekega dne nepričakovano sklical ravnatelj semenišča prošt Ignacij Nadrah in nam dejal: „V semenišču lahko ostanete do zadnjega izpita, potem pa morate vsi ven, ker nimamo možnosti za prehrano. Okupatorji so namreč škofiji vzeli vse imetje. Tisti, ki ste izpod italijanske zasedbe, se boste pač vrnili vsak na svoj dom. Tisti, ki ste izpod nemške zasedbe, pa domov ne morete, če hočete nadaljevati študije, ker v jeseni vas Nemci ne bodo pustili nazaj v semenišče. Kam boste v tem primeru šli, pa ne vem.“

Moji starši so tedaj živeli v Mojstrani, moji dve sestri pa na Štajerskem, torej vsi pod nemško zasedbo. Zato ni čudno, da so me ravnateljeve besede močno zadele. Občutek sem imel, kot da bi se mi pod nogami zamajala tla. Šel sem v kapelo molit in prosit za razsvetljenje in pomoč, potem pa sem v sobi dolgo premišljeval, kako bi se pretolkel čez počitnice. Pa mi ni

srednje šole. Po prvem razredu gimnazije je Gregorij z dobrim šolskim uspehom prepričal tudi šmihelskega župnika, da so potem vsi trije gmotno pomagali mlademu študentu. Doma zaradi težkih gospodarskih razmer v tistih časih niso mogli dosti prispevati. Sestri Liza in Mojca sta povedali, da se je Gregorij že skoraj od začetka sam preživljal s poučevanjem drugih.

Leta 1896. je delal Gregorij v Celovcu sprejemni izpit za gimnazijo. Imel je izredno srečo. Pisali so narek iz nemščine in prav tisti sestavek, ki so se ga morali pred tednom v Pliberku naučiti na pamet. Tako je bil Gregorij eden od dveh najboljših učencev. Jeseni leta 1896. je stopil Gregorij v celovško gimnazijo in je bil sprejet v deško semenišče Marijanišče.

(Po Kolariču)

nič pametnega prišlo na misel. Tako sem se odločil, da domov ne grem, ker nisem hotel spravljeni v nevarnost svojega duhovniškega poklica.

Po večerji je prišel k meni prijatelj Roman Malavašič, doma iz Šentjošta nad Horjulom, ki je bil tik pred novo mašo. Z

njim sva se poznala že v gimnaziji v Škofovih zavodih v Šentvidu, kjer naju je mladčevska organizacija še tesneje povezala. V semenišču je on bil več let zapovrstvo predsednik Stokovnega društva bogoslovcev, jaz pa sem bil tisto leto predsednik Cirilskega društva bogoslovcev, ki je bilo kulturnega značaja. Običajno so se najini pogovori sukali okrog teh dveh društev. Tisti večer pa sem mu jaz razlagal svojo zaskrbljenost, kako bo s počitnicami. On mi je dajal korajžo, potem pa se je poslovil rekoč: „Pojutrišnjem zvečer se bova menila naprej, ker jutri me ne bo. Bom s kolesom skočil domov na Šentjošt, ker moram nekaj važnega urediti. Ata (tako smo bogoslovci nazivali g. ravnatelja) mi je že dal dovoljenje.“

Jaz sem bil prepričan, da je šel kaj urejevat zaradi svoje nove maše. Ko se je vrnil, me je z nasmejanim obrazom pozdravil: „Sem šel domov vprašat, če ti med počitnicami lahko prideš k nam. Moja soba je velika, bomo notri postavili še eno posteljo zate. Glede hrane pa tudi ni težav, saj vsak dan kuhajo za deset do petnajst ljudi. Če eden več prisede k mizi, se sploh ne bo poznalo, ker itak še vedno dosti ostane.“

Prvi trenutek nisem vedel, če sanjam ali kaj. Pa je vendarle bilo res. Težek kamen si me je odvalil od srca. Romanu sem se iskreno zahvalil, potem pa sem odhitel v kapelo, da se zahvalim dobremu Bogu, ki je tako hitro uslišal mojo prošnjo.

Med molitvijo so mi prišli na misel ostali bogoslovci, ki se tudi niso mogli vrniti domov. Gotovo jih je bilo preko šestdeset. Pa se mi je nenadoma posvetilo v glavi, ali se ne bi zanje mogla dobiti podobna rešitev kot zame. Sklenil sem v ta namen organizirati akcijo med bogoslovci, ki so bili pod italijansko zasedbo.

Kot predsednik Cirilskega društva sem najprej sklical sejo odbora, ki je z navdušenjem sprejel moj predlog. Zato smo takoj naslednji dan imeli sestanek vseh bogoslovcev. Najprej sem jim razložil, kakšno rešitev je zame našel Roman Malavšič. Potem sem pa

Škof dr. Gregorij Rožman kot dijak sredi šmihelskih dijakov v počitnicah 1902 (tretji od leve) v domači vasi Dolinčice.

Pogled iz Šentjošta proti Krvinetovim in Piškovi domačiji

tudi katehet Srečko Huth, ki se je v glavnem držal pri sv. Ani v Butanjevi, je pri Piškovih dobil zavetje, dokler ni na skrivaj šel na Gorenjsko. Tam so ga komunisti po hudem mučenju usmrtili 19. okt. 1943.

K Piškovim sem prišel koncem junija, na nedeljo. Menda je bila zadnja ali kvečjemu predzadnja v mesecu. Iz Ljubljane sem odšel prejšnji dan, v soboto po kosilu Peljal sem se s kolesom, ki mi ga je posodil Roman, ker njega so potem kot novomašnika pripeljali s kočijo. Na poti preko Polhovega Gradca me je ujel dež in me pošteno napral. Ko sem prišel v Kurjo vas, sem se po Vinkovih navodilih najprej oglasil pri Štefancevih, da bi mi tam pokazali pot naprej. Doma je bila samo mama. Ko me je videla vsega premočenega in utrujenega, me je takoj posadila k zakurjeni kmečki peči, da sem se posušil in pregrel. Povrhu mi je še prinesla vročega mleka in velik kos črnega kruha. Vse to je naredila s tako ljubeznivostjo, da me še danes gane, kadar se spomnim nanjo. Potem pa je kmalu prišel domov Štefanecv oče in me je on pospremil h Krvinetovim. Ker je šla vsa pot v hrib, mi je pomagal porivati kolo.

Vinko je prišel domov že nekaj dni pred menoj. Ko me je zagledal, mi je ves vesel dejal: „Piškovi te že težko čakajo. Pravkar sem bil pri njih in so me spraševali, kdaj prideš.“ Potem pa mi je nič hudega sluteč povedal, kako sta si s Piškovim očetom ogledovala njive, na katerih jim je tisto popoldne toča uničila vso pšenico. Ko je mene na poti pral dež, je pri Piškovih padala toča. Ta novica me je močno pretresla. Popoldne je padala toča, sem si mislil, na večer pa pride še kobilica, da bo še tisto pojedla, kar morda toča ni uničila. Najraje bi sedel na kolo in se odpeljal kam daleč, ne vem kam. Ali kolo ni bilo moje. Zato sem prosil Vinka, naj me tisti večer še ne pelje k Piškovim. Res sem prvo noč prespal pri Krvinetovih, kjer sem bil kasneje še pogosto deležen njihovega izrednega gostoljubja.

Drugi dan je bila nedelja. Zato smo zjutraj najprej šli k prvi sveti maši na Šentjošt. Tam sem spoznal župnika Jožeta Nagodeta, o katerem nam je Roman velikokrat pripovedoval zanimive dogodivščine. Po sv. maši sva šla z Vinkotom h Krvinetovim na zajtrk, potem pa me je pospremil naprej do Piškovih.

Dobro se spominjam, s kakšnim strahom sem se bližal hiši še nepoznanih dobrotnikov. Noge so bile težke kot svi-

prvi na vrsti in kakor boš odločil, tako pa bo. Ali nama se zdi primerno, da ne bo zamere pri ljudeh, da bi ti, ki si starejši, šel k Piškovim; Jaka Jerman, ki je mlajši, pa naj bi ostal pri Romanu.“ Seveda sem njun predlog takoj hvaležno sprejel.

Končno smo na Šentjošt šli štirje bogoslovci, ki smo bili takole razporejeni: Pri Možinetovih v Potoku, to se pravi pri Romanu Malavašiču, je bil Jaka Jerman. Ta se je v maju 1945 umaknil na Koroško, od koder je bil vrnjen čez Pliberk v Teharje in od tam po nečloveških mukah odpeljan v neznani grob. — Pri Krvinetovih, kjer je bil doma Vinko Žakelj, je bil njegov sošolec Gustelj Pibernik. Tudi on se je umaknil na Koroško, bil tam posvečen v duhovnika, čez leta pa ga je bolezen spravila v prezgodnji grob. — Pri Stovnikovih, Vinkovih sosedih, kjer se pišejo Malovrh, je bil Janko Tavčar. Tudi on je bežal na Koroško, bil vrnjen in zlasti psihično zelo mučen. Vendar je preživel in je sedaj v Ljubljani profesor zemljepisa. Pri isti hiši sta dobila zavetje še druga dva študenta, ki tudi še živita. To sta dr. Bernik, ki živi v Severni Ameriki in je trenutno predsednik Svetovnega slovenskega kongresa, in pa ing. Jože Bavdaž, ki menda živi na Koroškem. — Pri Piškovih, ki so najbližji Vinkovi sosedje, kjer so se tedaj pisali Grdadolnik, sedaj pa Oblak, tam sem bil pa jaz. Kasneje je bil z menoj nekaj časa tudi bogoslovec Pavel Krajnik, ki je sedaj župnik v Severni Ameriki. Pa

prosil bogoslovce iz Notranjske in Dolenjske, da bi po svojih možnostih skušali narediti kaj podobnega: da bi se obrnili na svojega župnika ali na domače, sorodnike, sosede ali druge znance s prošnjo, da bi kakega bogoslovca vzeli k sebi med počitnicami. Preden sta minila dva tedna, smo imeli na razpolago več mest, kot pa je bilo bogoslovcev. Kako čudovita je božja Previdnost!

Najbolje so se izkazali na Šentjoštu, od koder je prišla prva pobuda. Od tam je poleg Romana Malavašiča bil še drug bogoslovec, Vinko Žakelj iz Krvinetove domačije, s katerim sva tudi bila velika prijateljca. On sam nam je pri domačih, sorodnikih dobil prostor za sedem bogoslovcev. Roman pa je doma prosil še za enega poleg mene. Tako je bilo samo na Šentjoštu na razpolago devet mest, za katera so se med bogoslovci hitro našli kandidati. Vendar ni ostalo pri tej prvi porazdelitvi. Nekateri, ki so bili iz Komenide in okolice, so na povabilo vrhniškega dekana Burnika šli k njemu na Vrhniko, kakšen drug pa še kam drugam. Zato niso bila vsa mesta zasedena.

To je imelo za posledico, da sem bil jaz prestavljen iz ene hiše v drugo, še preden sem prišel v Šentjošt. Ker bi bilo nerodno, da bi pri Romanu bila dva bogoslovca, pri Vinkovih sosedih, kjer so tudi pripravili prostor, pa nobenega, sta Roman in Vinko prišla k meni s predlogom: „Mirko, ti imaš vse pravice. Ti si

nec. Premišljeval sem, če se morda že ne kesajo, da so me povabili, sedaj ko jim je toča vse uničila. Skrbelo me je, kako se bom vživel v nov položaj, da bi jim ne bil v preveliko breme; pa s čim jim bom povrnil njihovo dobroto, ko nisem imel ne denarja niti nisem bil vajen kmečkega dela, da bi se jim vsaj malo oddolžil. S takimi mislimi v glavi sva nekako po četrtr ure prišla do hiše. Na glavnih vratih je stala hčerka Francka, kot da bi naju čakala. Vinko me je na kratko predstavil. Francka me je s prijaznim nasmehom pozdravila in naju ljubezavno povabila, naj stopiva v hišo. Vendar Vinko se je takoj poslovil in se vrnil domov.

Francka je bila tedaj sama doma. Vsi drugi so šli k sveti naši, eni na Šentjošt, drugi na Planino. „Gotovo ste lačni,“ mi pravi, „Vam bom takoj prinesla malo zajtrka.“ Čeprav sem ji dopovedoval, da sem ravnokar zajtrkoval pri Krvinetovih, ni nič pomagalo. Seveda, saj sem prišel k njim zato, da mi dajo jesti. Med tem se mi je opravičevala, naj ne zamerim, če ne bo kaj prav. Potem me je peljala v sobo, ki so jo meni namenili, če bi se hotel malo odpočiti, sama pa je šla pripravljat kosilo.

Središče Šentjošta s farno cerkvijo

Soba je bila nad glavnimi vrati, zelo prijazna, z novim pohištvom, ki so ga dali delat nalašč zame, kot sem zvedel kasneje. Ko sem ostal sam v sobi, sem stopil k oknu in se zamislil. Franckina prijaznost me je sicer zelo pomirila, vendar strahu se še nisem mogel povsem znebiti. Premišljeval sem, kako bo z ostalimi člani družine, zlasti kako me bosta sprejela oče in mati. Med tem sem se razgledoval po dvorišču, kjer je na nasprotni strani stal hlev, na desni se je dvigal z drevjem poraščen grič, na levi pa se je svet prevesil v dolino, kjer so bile njive in nekaj travnikov. Kmalu so se domači začeli vračati od maše, po dva ali trije skupaj, z gotovimi presledki, najprej mladina, potem pa še oče in mati. Čeprav me je mikalo, da bi jih šel pozdravit, si nisem upal iz sobe, dokler me ni prišla klicat Francka, „če bi bil tako dober, da bi šel h kosilu“.

Ko sem šel po stopnicah navzdol, mi je srce začelo močneje biti. S strahom sem

stopil v hišo, kjer je bila zbrana številna družina. Oče je sedel na klopi pod stensko uro, s klobukom na glavi, ki si ga je snel samo med molitvijo in med jedjo. Ko me je zagledal, je vstal in se spoštljivo odkril. Potem pa je stopil proti meni, me iskreno pogledal v oči, mi krepko stisnil roko in dobrohotno dejal: „Al’ si pršu“. Kakor bi pozdravljal sina, ki ga je že dolgo časa nestrno pričakoval. Tedaj sem jasno uvidel, da sem res iskreno dobrodošel. Od ganjenosti so mi solze zalile oči. Potem sem stopil k mami, ki je skromno stala pri vratih kuhinje. Sramežljivo mi je podala roko in mi z ljubeznivim pogledom povedala veliko več kot bi mi z mnogimi besedami. Nato sem pozdravil še vso mladino. Sedem jih je bilo: Johan, Francka, Anica, Marjanca, Ivanka, Angelca in Lojzek. Le najstarejša hči Mici je bila odsotna, ker je že bila poročena v Smrečju.

Od tedaj naprej sem tudi jaz bil en član več v tej izredno dobri družini. Ali pa bolj po pravici povedano, postal sem privilegiran član Piškove družine; kajti bolj kot študenta bogoslovja so v meni že gledali bodočega duhovnika. Njihovo spoštovanje do duhovnika kot namestnika Kristusovega je bilo tako veliko, da so si štel v čast in srečo, da so mi lahko pomagali na poti do oltarja Gospodovega. Ravnali so z menoj kot da bi se oni meni morali zahvaliti, da hočem biti pri njih, in ne jaz njim, da so me tako rekoč s ceste pobrali in sprejeli za svojega.

Farno pokopališče v Šentjoštu

Zahvalna kapelica Svete Družine na Hribu poguma

Ko se je domobranec Lojze Opeka junija 1945 na vrhu hrastniškega hriba bližal breznu, ki naj bi bil njegov grob in drugih, tisočev domobrancev iz teharskega taborišča, je molil in se priporočal Sveti Družini za srečno zadnjo uro. Ko je minuto kasneje tik pred breznom partizanom ušel in se rešil, čeprav zvezan in zastražen, in ko deset dni ni užil drugega kot nekaj tople vode, se je zaobljubil, da bo postavil Bogu v zahvalo nekje križ, brž ko bo možno in bodo razmere to dopuščale. Pa tudi gospa Marija je imela na dolgu svojo zaobljubo. Prvotno je bila drugačna, ker pa je bila zanjo že neizvedljiva, jo je spremenila in se pridružila moževi. Tudi ona je bila deležna izredne božje pomoči, da se je srečno vrnila domov, potem ko so jo partizani neke noči leta 1944 odpeljali v gozd skupaj z njeno sestro.

Ko sta se Opekova leta 1992 prvič po 47 letih vrnila v Slovenijo na obisk, obiskala Teharje in se peljala proti Hrastniku, je gospod Lojze pogrešil ob poti križ, katerega je še pozdravil leta 1945 s kamiona, s katerim so ga peljali v smrt. Pač pa je spet zagledal kapelico, blizu katere so zlagali

Misijonar Peter Opeka

domobrance s kamionov. Bila pa je zapuščena, v slabem stanju. Tako sta se jima ponujali dve možnosti za izvedbo njunih

Podobno kot meni se je godilo tudi ostalim bogoslovcem, ki so na Šentjoštu našli svoj drugi dom.

Tiste prve počitnice, ki sem jih preživel pri Piškovich, so nakljub italijanski zasedbi bile ene mojih najlepših počitnic. Čisto drugače pa je bilo naslednje leto, ko je komunistična revolucija tudi šentjoško idilo spremenila v predokus pekla. Rop, požig, umor lastnega naroda, to je bil program te revolucije, ki ga je tudi na Šentjoštu skušala uveljaviti. Šentjoščani so prej kot drugje spoznali to nevarnost. Zato so ustanovili prvo vaško stražo, ki so jo komunisti na vsak način hoteli uničiti. Pri Piškovich sem bil priča njihovega napada na Šentjošt, ko jim je uspelo v sredi vasi zažgati nekaj glavnih poslopij, vendar svojega cilja niso dosegli. Šentjoških fantov nikoli niso mogli premagati. Zato so v naslednjih dneh začeli pobijati nezavarovane družine. Med prvimi je bila na vrsti Možinetova družina s Potoka, kjer je bil doma Roman Malavašič in kjer so

meni prvemu ponudili zavetje. Ker je župnik Jože Cvelbar, ki je 5. februarja 1942. nasledil pokojnega župnika Nagodeta, zaradi velike izčrpanosti šel 26. junija na kratek oddih v Ljubljano, ga je začasno nadomeščal Roman. Prav v tistih najbolj usodnih dneh, ko je njega samega zadela tako huda nesreča, je moral tolažiti in bodriti vso težko preskušano faro, ko je bil komaj šele eno leto duhovnik. Vedno se ga tudi zaradi tega z občudovanjem in hvaležnostjo spominjam, saj nam je dal krasen zgled, kakšen naj bo Kristusov duhovnik.

Kasneje pa je smrt obiskala tudi Piškove. Sinu Johanu je partizanska krogla prebila glavo. Ta nenadomestljiva izguba in vse drugo skupno trpljenje nas je močno prizadelo, ali zlomilo nas ni. K temu je odločilno pripomogel novi župnik Jože Cvelbar, ki se je vrnil na faro septembra 1942, in pa njegov prijatelj Jože Kunstelj, ki je prišel kmalu za njim. Ta dva duhovnika sta bila pravi blagoslov

zaoljub: ali postaviti nov križ namesto prejšnjega ali pa obnoviti zapuščeno kapelico. Prvo alternativo s križem sta kmalu opustila. Iskati in ugotavljati kraj, kjer je ata takrat videl križ, je bilo zelo težko. Laže izvedljiva se jima je zdela obnova kapelice. Začela sta poizvedovati za njenim lastnikom in se obrnila za informacije na krajevne župnika, ki pa ni soglašal z njuno zamislijo. Svetoval jima je, naj se ne vtikata v to kapelico, češ da je last bližnje kmetije, da... itd. Nastalo je vprašanje: Kaj pa zdaj? Zadeva ni bila tako preprosta kot sta si prej predstavljala. Vrnila sta se v Argentino. Kljub dobri volji v Sloveniji nista mogla izpolniti svojih zaobljub, čeprav sta vedno mislila nanji. Ko sta v domovini obiskovala znanca, so jima vsi dajali za spomin samo križe; na mestu, kjer se je rešil, so postavili križ z napisom; vnuk, ki je z Rastjo obiskal Slovenijo, mu je iz Teharj prisnel za spomin križ, itd. Vsi, kot bi bili zmenjeni. V tem sta videla znamenje, da bo to treba na neki način izpolniti.

Leta so pa tekla...

Nekega dne se spomni mama in reče atu: „Pišimo Petru, mogoče bi pa on postavil kapelico na Madagaskarju in izpolnil najino zaobljubo!“ In res je ata telefoniral Petru, ki je takoj sprejel zamisel in bil pripravljen, da jo uresniči. Peter je sklical može vaškega odbora in jim povedal vso atovo in mamino zgodbo. Tudi oni so

za ves Šentjošt. Bila sta viden dokaz, da Bog Šentjošta ni zapustil, kljub težkim preskušnjam, ki so ga zadele. Bila sta nam vsem kakor luč, ki nam je svetila in nas ogrevala, da smo vztrajali na pravi poti.

Mene je božja Previdnost sredi vseh težav na poseben način varovala, da sem srečno dokončal študije in eno leto pred koncem vojske še na Šentjoštu zapel svojo novo mašo. Piškovi pa so mi pripravili novomašno slavje. In po božji dobroti sem 50 let kasneje prav tam obhajal tudi svojo zlato mašo, na katero je iz Sev. Amerike priletel tudi prijatelj Jože Cvelbar.

Prav on me je spodbudil, da sem napisal te vrstice, svojim dobrotnikom v zahvalo in vsej šentjoški fari v čast; saj je v usodnih trenutkih slovenskega naroda igrala tako važno vlogo. In prav iz Šentjošta je tudi prišel zgled, ki je omogočil najti hitro in učinkovito rešitev iz stiske, v kateri se je zaradi sovražne okupacije znašlo bogoslovno semenišče v Ljubljani.

Domobranec Lojze Opeka s ženo l. 1992 na kraju, kjer se je pred 47 leti rešil smrti, kjer v breznihi leži zasuta večina domobrancev iz teharskega taborišča

sprejeli predlog, da zgradijo kapelico, z velikim navdušenjem in zanjo določili prostor na najlepšem hribu. Ata in mama sta Petru poslala potreben denar za zidavo. On je poiskal arhitekta, da je naredil načrt, nato se pa lotil zidave in jo v kratkem času dokončal. Potrebno kamenje za zidavo so vaščani sami znosili na hrib. Slikar domačin je kapelico poslikal. V njej je upodobil Sveto Družino. Na sredi je Jezus, ki

tolče kamenje (blizu je kamnolom, v katerem si nekdanji smetiščarji, moški in ženske, te celo z dojenčki na hrbtih, služijo vsakdanji kruh), na desni je Marija, ki pleče prtove, na levi sv. Jožef — zidar. Kapelico je prišel posvetiti škof, ki je bil prvič na tem kraju in videl, kaj so zgradili smetiščarji s Petrovo pomočjo. Ni se mogel dovolj načuditi nad vsem, kar je tu videl. Na posvetitev kapele je prišlo 10.000

Na prvi petek v juniju mašuje misijonar Peter Opeka vaščanom svojega misijona na Madagaskarju v zahvalni kapelici Svete Družine na Hribu poguma

ljudi, ki so vztrajali na slovesnosti ves dan, od osmih zjutraj do osmih zvečer. Od takrat naprej kapelica nikoli ni sama. Zmeraj vidiš koga, ki tam moli.

V zadnjem pismu staršem je Peter tole zapisal: „Pošiljam vam nekaj fotografij te kapelice, posnetih na prvi petek v juniju. Vsak prvi petek v mesecu imamo tu sv. mašo. In to zgodaj zjutraj, preden vzide sonce. Ko pa vzide sonce, je krasen pogled na osvetljeno mesto pod nami.“

St.S.

IZ SLOVENIJE

Blagoslovitev križa na Škrlatici

Škrlatico, 2738 metrov visoko goro, od 6. julija spet krasi križ. 1. avgusta je 5,40 metra novi križ iz nerjaveče snovi blagoslovil dovški župnik France Urbanija. Na gori so že leta 1934 postavili železen križ, ki ga je 4. avgusta 1935 blagoslovil škof dr. Gregorij Rožman, a ga je povojna oblast dala podreti. Blagoslovi-tve novega križa se je udeležilo nad 300 planincev; takšne množice na Škrlatici še ni bilo.

Srečanje treh dežel v Žabnicah pod Višarjami

15. srečanja treh dežel se je 17. avgusta udeležilo ob kipu Marije z Višarj okrog 3 tisoč vernikov. Bogoslužje so vodili videmski nadško fBattisti, ljubljanski nadško fŠuštar in celovski škofKapellari. Višarsko Gospo so romarji prosili, naj jih kot kristjane, sosede in narode milostno spremlja na poti proti svetemu letu 2000. Bogoslužje je bilo v 5 jezikih: italijanskem, furlanskem, latinskem, nemškem in slovenskem.

Dvatisočglava množica pri maši na Kredarici

21. avgusta je ljubljanski pomožni škof Alojz Uran vodil somaševanje več kot 30 duhovnikov, pri maši pa je bilo blizu 2 tisoč ljudi. Rudi Dolžan je za kapelo Marije Snežne, Triglavske Matere božje, naredil lesene reliefe sv. Jožefa, zavetnika družin, mož, obrtnikov in rokodelcev; svetega Jakoba starejšega, zavetnika romarjev in popotnikov; sv. Bernarda Menthonskega, zavetnika gornikov in prebivalcev gorskih območij, in sv. Frančiška Asiškega, zavetnika zdravega in čistega človekovega okolja. V kapeli je bil doslej le križani in podoba Marije Snežne. Dovški župnik France Urbanija, ki je leta 1992 zgradil kapelo, je ob koncu ponovil Aljaževe besede: „Domovina še ni izgubljena“.

Tržaški škof Lorenzo Bellomi — umrl

23. avgusta je umrl tržaški škof Bellomi. Rojen je bil leta 1929 v Veroni, posvečen v duhovnika leta 1951, po pastoralni službi v svoji škofiji je bil glavni duhovnik asistent na katoliški univerzi Srca Jezusovega v Milanu. Za tržaškega škofa je bil imenovan in posvečen leta 1977. Tržaško škofijo je vodil 19

Kadar zahtevata glasba pa tudi družina

Pogovarjal se je Jože Škerbec

sopran. Od takrat naprej sem začela uživati.

Koliko let traja tečaj na Instituto Superior del Arte?

Če gre vse lepo brez problemov, štiri leta. Jaz sem študirala šest let. Drugo leto sem sama hotela ponoviti, ker mi je šlo slabo. Tretje leto sem pa spet ponovila, ker sem predsedala s soprano na mezzosopran in sem se morala naučiti nov repertoar. Prejšnji repertoar mi ni več služil, zato sem ga hotela nadomestiti z novim.

Kateri je bil tvoj prvi samostojni, javni koncert?

Ni bilo določenega javnega koncerta, ampak je šlo postopoma. Potem se je kar naenkrat odprlo. Prej ne bi nihče nič zame dal, naenkrat so me pa vsi začeli poslušati.

mali verniki ljubljanske nadškofije, da bi se Bogu zahvalili za vse milosti, ki jih je delil ob papeževem obisku. Nad 180 duhovnikov, nad 10 tisoč vernikov in 500 pevcev, lepo število redovnic, ministrantov in drugih sodelavcev se je zbralo pred baziliko ter se z molitvijo, pesmijo in mašno daritvijo zahvalilo Bogu za blagoslov obiska svetega očeta. Mašo je vodil nadškof Šuštar, ob njem pa škofa Kvas in Uran. Med častnimi gosti so bili nuncij Edmund Farbat, minister Andrej Šter, predsednik državnega odbora za pripravo obiska, predsednik SKD Lojze Peterle in drugi vidni javni delavci.

Kar iz črnega je prešlo na belo. Čez noč se je spremenilo življenje, ko sem začela peti mezzosopran. Potem me je pa Mario Videla povabil, da sem sodelovala pri Bachovih kantatah. Takrat sem imela tiste prve javne nastope.

Kaj pa v Colonu, ko si končala, te niso vabili?

Nekajkrat so me povabili. Enkrat sem pela v Čarobni piščali drugo damo pa enkrat v Menottijevi operi Amelia al ballo.

Tebe je prevzel Bach?

Od vsega začetka sta me oratorij in sakralna glasba zelo privlačila, veliko bolj kot moje kolege. Pri kolegih na splošno je bila tendenca najprej opera. Mene je pa morda zaradi značaja pa tudi zaradi večje nagnjenosti do sakralne glasbe bolj vlekel v to smer.

Se pravi: sedaj najlaže poustvarjaš sakralno glasbo?

In koncertni repertoar. Sicer imam rada sceno, pa tudi rada igram, mislim, da nisem trda, le svet opere mi ne ugaja, tista borba za obstoj.

Kateri so bili tvoji glavni koncerti tukaj v Buenos Airesu? Pri Bachovi akademiji z Videlom?

Pa s Festivales musicales. Zame je bil prvi podvig, ko je prišel Leopold Hager in dirigiral Handlovega Izraela v Egiptu. Festivales musicales mi je utiral pot.

Kako si potem nadaljevala študij, ko si zapustila Instituto Superior del Arte?

Ko sem končala študij na Instituto Superior del Arte, sem še naprej pela v zboru. Na ta način sem si služila denar in varčevala, ker sem že mislila na Evropo. Ko sem bila še v Institutu, je Festivales organiziral vsako leto tečaj, ki je trajal deset dni, dva tedna, s kakim evropskim učiteljem. Eden teh je bil Ernst Haefliger. Nekaj let sem z njim delala kurze, potem je bil dve leti zaporedoma Philippe Huttenlocker, bariton, ki je veliko pel Verdija in Bacha in je prišel prav za Bachove skladbe. Te zdaj pogosto javem in sem se za Bacha sploh zelo navdušila. Izredno sem uživala in čutila, to je moje.

Vivaldija tudi?

Ja, tudi. Le da nisem poznala kakšnih določenih Vivaldijevih skladb. To je prišlo pozneje. Händla si nisem upala peti, se mi je zdel tako nizek. Kot mezzosopranistka sem hotela začeti z Bachom, na barok sploh nisem mislila. Potem pa je prišel dirigirat Michel Corboz, me slišal ob neki avdiciji za mlade pevce in rekel: „Glas mi je všeč, oktobra imam koncert v Rimu, vzamem te za altistko.“ Takrat sem že imela namen iti v Evropo. Več let je trajalo, da sem se odločala, končno sem se opogumila in se čutila zrelo, pripravljeno.

In si takoj nameravala ostati v Evropi?

Bernarda Fink je prišla na obisk k staršem v Argentino ob njihovi zlati poroki in smo jo povabili, da bi spregovorila tudi našim bralcem DŽ. Vprašali jo bomo o njeni pevski karieri, po drugi strani pa o njenih osebnih izkustvih. V teatru Colón sta pela ob tej priložnosti z bratom Markom pod taktirko Michela Corboza Mozartovo veliko mašo v c - molu in njegov Requiem in Bachovo mašo v h - molu.

Kdaj si se dejansko odločila za pevsko kariero? Že v letih študija, v mladosti?

Odločitev za pevsko kariero se je pri meni pojavila relativno pozno. Ko sem se po končani maturi odločala za nadaljnji korak, še nisem začela s petjem, pač pa sem se vpisala na univerzo za študij vzgojnih ved. Šele potem me je notranji glas silil, da bi študirala poleg univerze še nekaj v zvezi z glasbo. Bilo mi je vseeno, kaj, vedela sem samo, da se moram na neki način posvetiti tudi glasbi, saj bi se brez nje počutila zelo nesrečna na stara leta. Potem pa je bil slučajno ali pa po božji previdnosti objavljen v časopisu oglas za natečaj in vpis v šolsko leto na Instituto Superior del Arte v Teatru Colón. Do takrat nisem niti vedela, da obstaja ta institut, v Colonu sem pa bila do tedaj samo enkrat. Opere dejansko nisem poznala, sploh ne. Dve ariji sem imela v svojem repertoarju, iz Mozartovega Matička, ki ga sploh nikoli nisem videla, niti do takrat dobro vedela, za kaj gre. Popolnoma impulzivno, čeprav nisem impulzivna, sem se predstavila v Institutu. Mimogrede, po službi. Izgubiti nisem imela kaj. Zapela sem tisti dve ariji in bila sprejeta. Tako sem vstopila in se tri leta učila kot sopran. Šlo mi je slabo in sem mislila, da ne bom nikoli pela. Po treh letih se je pa obrnilo. Mislim, da me je odkril profesor tega instituta, ki je presodil, da sem mezzo-

let z umirjenostjo in veliko osebno predanostjo. Poskrbel je za tržško sinodo 1978, ljudski misijon 1989, vodil priprave na obisk papeža Janeza Pavla II. leta 1992, prav posebna skrb pa mu je bila dobra kateheza, pogobljeno bogoslužje in krščansko življenje zaupanih mu duhovnikov in vernikov. Do Slovencev je bil pozoren in prijazen in se je tudi naučil slovenskega jezika. Pogreba so se udeležili vsi trije slovenski škofije ordinariji. Za Bello-mija so bili vsi verniki tržaške škofije — Slovenci in Italijani — enakopravni.

Več kot 10 tisoč romarjev na Brezjah
V soboto 31. avgusta so na Brezje poro-

Nameravala sem poskusiti. Seveda sem si želela uspevati v Evropi, saj sem vedela, da je tu izredno težko. Z repertoarjem, kot sem si ga želela, pa še teže.

V Evropi je bilo v začetku zelo težko?

Ni bilo tako težko. Najteže je bilo v Argentini. Naj malo razložim. Ko sem prišla v Evropo, sem se zelo dobro počutila. Mislim fizično, zdravstveno, Švica mi je ugajala. Popustil me je kar naenkrat tisti stres in se mi je to zdelo neverjetno. Kar hitro sem se privadila, ker na dobro in na red se človek hitro privadi. Težko pa je bilo zaradi samote. Bila sem sama, brez družine, ni bilo prijateljev, vsi so bili tukaj. Bilo mi je zelo dolgčas po Argentini. Mi ni bilo pa treba delati tega, kar delajo drugi kolegi, zlasti ki gredo iz Argentine v Evropo. Hodijo iz teatra v teater, od dirigenta do dirigenta, pisati morajo pisma in se predstavljati agentom, da potem opravljajo avdicije po vsej Evropi in čakajo, da se jih kdo usmili in jim ponudi pogodbo. Jaz sploh nisem potrebovala avdicij, ker so me že poznali.

Corboz ti je torej odprl pot v svet?

Samo priložnost, da sem z njim pela en koncert, mi je odprla stike z drugimi in je nadaljnje nekako prišlo samo po sebi. V začetku me je zelo pogostoma vabil, da sem večkrat na leto pela z njim.

V Evropi si najprej pela v Švici. Kdo ti je odprl vrata v Slovenijo in kakšni so bili tvoji prvi vtisi?

Moj prvi koncert v Sloveniji je bil leta 1986. Zanj se moram zahvaliti gospodu Janku Zerzerju, takratnemu predsedniku Krščanske kulturne zveze. Ko je prvič obiskal Argentino, je sprožil misel o tem koncertu in sva se o njem že tu pogovarjala. Izrazil je željo, da bi imela koncert v Celovcu. Slovenija je bila takrat še zelo zaprta, bilo je še pred politično spremembo. In res: prvi koncert je bil v Celovcu, drugi v Trstu in tretji v Ljubljani. Tega je sedaj deset let.

In odziv, odmev?

Filharmonija je bila polna in so bili intervjuji po časopisih. Zdaj me ne intervjuje nihče, takrat so me pa. Spomnim se tudi Jaša Zlobca, da me je intervjuval, in da je bil fair, čeprav režimski. Dal mi je možnost, da sem vse povedala. On je vpraševal, jaz pa sem odgovarjala tako, kot da bi bila v Buenos Airesu, brez vsakršnih pomislekov, kaj smem in česa ne smem reči. Povedala sem mu, da sem hči emigrantov in da je bil oče domobranec. In to je objavil točno tako, čeprav je bila beseda domobranec v časopisu nekaj tujega, pohujšljivega.

Lansko leto si pela z zborom in orkestrom na domobranski proslavi v Cankarjevem domu.

Tam sem tudi prišla v stik s široko publiko. Koncerti v Filharmoniji so v razmeroma majhni dvorani.

Ko poješ v Sloveniji, čutiš, da je poseben kraj, drugačen?

Seveda, nastopi v Sloveniji so osebno nekaj posebnega, domačega. Je pa nekaj: ne živim tam. Za veliko stvari ne zvem. Marko mi večkrat pravi, koliko ljudi me kljub temu pozna.

Ko si šla v Evropo, si nekaj časa živela v Švici?

Da, tri leta.

In si imela dovolj nastopov?

Kar dovolj sem jih imela. Včasih kakšen mesec pa ne. Takrat sem izkoristila, da sem se učila nov repertoar.

Ali si imela mojstre za učenje?

Morala sem jih iskati. Ni bilo lahko, ker jih ni veliko. Malo je bilo treba imeti srečo, po drugi strani je pa treba najti pravega. Ni vsak dober za vsakogar. Vsak mora dobiti svojega. V Švici eno leto nisem našla nobenega. Nekaj mesecev sem v Baslu študirala z neko gospo, ki mi pa ni čisto ustrezala. Potem sem v Milanu z neko Italijanko skušala spoznavati italijansko tehniko.

Koliko samostojnosti je treba!

Ogromno. Zato sem se toliko časa pripravljala, ker je človek prepuščen samemu sebi.

Človek potrebuje razumevanja, spodbude, tudi potrditve od ljudi, na katere se lahko zaneseš.

Je pa tako: če ste v Evropi, tistih, ki so z vami rastli, ki so spremljali vašo rast, ni blizu, tam vas nobeden ne pozna. Kar naenkrat se nekdo pojavi, ki vam hoče pomagati. Treba je biti zelo pazljiv in ugotoviti, ali je to prava oseba, ki vam bo pomagala, da se je ne

oprimem samo zato, da ne bom sama, da ne bom sama, rinila skozi ledino. Jaz sem bila bolj nezaupljiva in sem rajši bila sama. Nikoli doslej nisem imela agenta. Nisem ga marala, ker se mi je zdelo, da nisem našla pravega. Pa bi ga potrebovala za organizativne potrebe, kot na primer, da sestavi in natipka primeren kurikulum, piše dirigentom, pripravlja stike in druge take stvari, s katerimi se pevec ne bi smel ubadati. Sama moram misliti na glasbo in še za zunanje stvari.

Kako se pa učiš? Se učiš tiste pesmi, ki jih naročijo, ali po svojem okusu in nagnjenju?

Dejansko si sami zelo redko izbiramo, kaj bomo peli, razen če nas povabijo na koncert samospsevov. Takrat si lahko izberemo to, kar nam ugaja. Drugače moramo pa čakati, da nas povabijo, in potem odgovorimo: „To meni ustreza, sprejemem.“ Mene so že od začetka poznali kot pevko Bacha, oratorijev in potem je šlo naprej. Nobenemu ni prišlo na misel, da bi me povabil peti Rosino v Seviljskem brivcu ali pa Italijanko v Alžiru, čeprav sem to v Institutu kar naprej pela. Sem pa zelo srečna, če pojem to na koncertih.

V katerih gledališčih si pela v Evropi?

V Evropi sem pela v teatru Le Fenice v Benetkah, v Palais Garnier v Parizu, v ženevski operi, v salzburški, v glavnih koncertnih dvoranah na Dunaju, v Londonu v največjih dvoranah, kot Queen Elizabeth, in drugje.

Na Japonskem si pela tudi in v Severni Ameriki?

V Tokiu sem pela štirikrat. V Severni Ameriki v Carnegie Hall, v komorni dvorani

17. marca 1996 je bila krščena v sanjuški stolnici MILENA KRISTINA PETKOVŠEK, hči Francija in Magde roj. Zupanc

tudi koncert samospjevov z nekim baritonistom argentinske in brazilske pesmi.

Ali čutiš razliko med publikami v različnih deželah?

Jo čutim. Je razlika.

Argentinsko občinstvo je zelo toplo.

Ja, zelo toplo. Je pa kultivirano in ne ploska iz navade. Ploska, kadar je prepričano. Tudi ne ploska komurkoli, kar tako. Je zelo zahtevno.

Si specialistka v Bachu in v baroku sploh, a poješ tudi klasiko (Mozart, Beethoven), romantiko (Rossini, Dvoržák) in tudi novejše.

Na barok sem prišla šele pozneje. Moj glas je bil primeren in so se začele vaje. Prvič sem pela Rameauja, veliko vlogo, in potem sem večkrat vadila z dirigentom, da sem prišla v stil in videla, kako mi gre. Hitro se prilagodim in moj glas je tudi tako gibljiv, da se čutim primerno za barok, ker imam koloraturo. Ne morem pa reči, da sem specialistka za barok. Pojem Händla, Mozarta pa Beethovna. Dvoržáka sem pela veliko. V Pragi sem se seznanjala z Dvoržákom, brez katerega kar težko živim. Njegova glasba je čudovita.

Kaj pa Richarda Straussa si kaj pela?

Nedavno so me vprašali, če bi sprejela, pa nisem imela časa. Tudi če bi ga imela, bi morala premisliti, ali je tisto zame. Če bi me vprašali, ali hočem peti Čajkovskega Evgenija Onjegina, bi sprejela. To so fantastične stvari. Meni je vsa glasba všeč. Danes lahko pojem barok in potem pojem Berliozja. Berlioz mi je všeč. Skoraj vse, kar ima. Janačka tudi odkrivam, Janaček, kaže, je neke vrste moda. V Londonu je vsako leto v državnih

operi ena Janačkova opera.

Kaj si pela Rossinijevega?

Pepelko. V šoli sem naštudirala tudi Italijanko v Alžiru pa tudi Sevilskega brivca. Vse glavne vloge sem naštudirala.

Pela si Bachove maše, Mozartove, Haydnove tudi?

Da, od časa do časa pridejo na vrsto. Schubertove?

Tudi.

Beethovnovno Misso Solemnis?

To sem pela prejšnji mesec z Elliotom Gardinerjem, dirigentom, ki je zdaj na višku.

Z Wagnerjem nisi nikdar nastopala?

Pela sem samo ciklus pesmi za solističen glas in orkester: Wesendonk — Lieder.

Kaj pa Verdija?

Težko ni, če ima človek glas za to. Je enako težko kot peti Rossinija ali pa Bacha. Pravzaprav je vse težko. Samo meni ne ustreza.

Matejev pasijon si pela?

Seveda. To je čudovita stvar.

V deveti Beethovnovi?

To sem pela ta mesec v Londonu in v Nemčiji.

Imaš zdaj več angažmajev že za naprej, za letos, za drugo leto?

Za letos jih imam že kar precej. Za dve leti naprej imam že nekatere, potem pa sproti polnim. Pri meni gre vse dve, tri leta naprej.

Kako usklajaš svojo pevsko kariero z družinskim življenjem?

To je naporno. Včasih se je treba skupno zavzeti in se pogovoriti. Brez moža sploh ne bi zmogla določenih stvari. Ko me kdo kliče,

da bi me angažiral čez leto in pol, mu odgovorim: „Pokličite me čez nekaj dni, ta in ta dan.“ Doma se potem pomenimo. Zdjaj moramo že gledati, kateri mesec je to, ali je šola, ali so počitnice itd.

Sinček Simon bo šel v avstrijsko šolo, v nemščini. Če bo šel čez eno leto v Sarajevo, ga boš učila že tudi srbohrvaščine?

Moral se bo naučiti, ker nemških šol tam ni. Zato bo moral hoditi v srbohrvaško šolo.

Tudi angleških ni?

Angleške se bodo zdaj začele odpirati. Samo da pri nas angleški jezik ne sme priti v poštev, ker je Simon že trojezičen. Če pride v Bosno, bo govoril že četrti jezik. Zakaj bi se pa učil peti jezik, ko je na vrsti pravzaprav španščina.

Kako govorite v družini?

Samo slovensko.

Kje se pa uči nemško?

V šoli. Nemščine se je naučil v vrtcu.

Češko je kaj razumel?

Popolnoma. On govori češko kakor slovensko. Tudi Valentina govori tekoče češko. Oba sta bila najprej dvojezična, potem se je pa Simon v Pragi v nemškem vrtcu naučil še nemščine.

Kaj pa otroka, ali čutita to razliko? Imate sorodnike in greste na Koroško ali v Slovenijo...

V Pragi sta rekla, da sta tam doma. Za počitnice ali prosti čas gremo pa v Sveče na Koroško. Zdjaj se bo torej obrnilo. Zdjaj bo doma v Svečah. Zavestno hočemo biti čim več časa v Svečah, da dobita občutek, da so tam naše korenine, da sta tam doma. Je pa težko vprašanje. Upam, da ne bosta preveč izkoreninjena, razcepljena. Zaradi menjavanja očetovega službenega mesta.

Notranje sta nekako razdeljena. Mi, begunci, smo to doživljali in bomo do konca življenja. Ti si živila nekako v rednih razmerah. Morda ta notranja razdeljenost ne bo tako boleča.

Boleča, mislim, zaenkrat ni. Prišel bo pa trenutek, ko bo tudi boleča. Je pa tudi res, da so Korošci sami razdvojeni. Simon je Korošec, ima avstrijski potni list, govori pa slovensko. Včasih potem reče: Ta je moja zastava, in pokaže slovensko. Drugič pa reče: Ta je moja zastava, in pokaže avstrijsko. Ko je bil v vrtcu, kjer so bili večinoma Nemci, je rekel: moja zastava je nemška. Potem smo mu povedali: Ne, ti si rojen na Dunaju, Ta je tvoja, avstrijska. V srcu pa je Slovenec.

V človeškem pogledu, ne umetniškem, si pogrešala Argentino?

Še danes se mi dogaja, da pogrešam Argentino.

Spet je drugače iti v Slovenijo, rodno domovino tvojih staršev, kot pa v čisto drugo deželo.

To je res, ampak je veliko stvari, zaradi

25. avgusta 1996 je bila krščena v Bresciji, Italiji, KATERINA ASSONI, hči Maura in Francke roj. Cukjati

Iz „lagodnega mesta v loži“ v SREDINO DOGAJANJ

Pogovarjal se je Jože Škerbec

Ali bi bralcem DŽ na kratko povedali, kje ste bili rojeni, kdo so vaši starši, kje ste se šolali?

Sem sin dr. Valentina Inzka in po stari mami, po babici, iz rodovine Einspielerjev. Kot veste, je bil Andrej Einspieler skupaj s škofom Slomškom ustanovitelj Mohorjeve družbe v Celovcu. V tem smislu je bil Celovec proti koncu 19. stoletja kulturno središče Slovencev. Moj oče je bil soustanovitelj Narodnega sveta koroških Slovencev in osem let tudi njegov predsednik. Z dr. Waldsteinom je bil tudi predsednik koroške sinode in v tej funkciji veliko doprinesel k miru na Koroškem. Na Koroškem je šlo za to, da po tistem podiranju dvojezičnih krajevnih napisov leta 1972 spet pride do sožitja. Mama je begunka, v taborišču poznana kot Marinka ali Marjanca Zihertl iz Vodice. Šla je po postajah križevega pota kot ostali begunci: Vetrinjsko polje, Peggez pri Lienzu, Spittal ob Dravi itd., in se potem poročila z mojim očetom na Koroškem. Tam je zapustila globoke sledove. In to ne samo kot mati štirih otrok in babica trinajstih vnukov, temveč tudi kot učiteljica na celovski trgovski akademiji in pri šolskih sestrah v Št. Jakobu. Svojo modrost in plemenitost je posredovala tudi kot sodelavka celovškega radia, slovenskih časopisov in kot predavateljica pri neštetih tečajih. Sem pa tudi reden bralec DŽ; prej v Pragi, sedaj pa v Sarajevu.

Kje ste se šolali?

Šolal sem se v domači vasi v Svečah, kjer je bila dvojezična šola. Potem v Celovcu na

slovenski gimnaziji. Študiral sem šel v Graz in postal doktor prava, hkrati pa sem vpisal ruščino, srbohrvaščino in češčino.

Kdaj ste se odločili za diplomatski poklic? V času študija ali pozneje, ko ste ga dokončali?

V letih študija sem nameraval delovati na področju mednarodnih odnosov. Nisem pa toč-

no vedel, ka to bo. Predstavljal sem si mednarodni business, da bi delal za kakšno banko v Moskvi ali podobno, ker sem znal jezike, ampak potem sem na diplomatski akademiji na Dunaju spoznal šefa personalnega oddelka Združenih narodov. Ta me je izbral za Mongolijo zaradi znanja ruskega jezika, kjer je bila ruščina prvi tuj jezik. Po sedmih letih službe pri Združenih narodih sem se še odločil za pravo diplomatsko kariero zunanjega ministrstva Avstrije. Tam sem zdaj od leta 1981.

Kakšno znanje se redno zahteva za diplomatsko kariero?

V avstrijski diplomaciji in v diplomaciji na sploh moraš biti podkovan na čim več področjih, predvsem pa na treh. Prvo področje je

Dr. Zdravko Inzko, avstrijski veleposlanik v Bosni in Hercegovini s sedežem v Sarajevu, z ženo Bernardo Fink in otrokoma

katerih je v taki deželi bolje, a vendar v njej nisi povsem zadovoljen. Nikjer ni popolne perfektnosti. Raja na zemlji ni. Za Nemčijo in Švico drži, da če se reče črno, je črno, če se reče belo, je belo. To se ne sme, takole je treba, in to res drži. To da človeku neki notranji mir, ki sem ga čutila, ko sem prišla tja. Po drugi strani pa ista pozitivna karakteristika prinese s seboj negativno. To je suhoparnost, pomankanje okrogline, elastičnosti. V Argentini je pa vse bolj prožno in smo zato bolj sproščeni, šarmantni, nasmejani.

Že v začetku si omenila, da bi si težko predstavljala življenje brez glasbe v katerikoli obliki. Kaj pomeni glasba tebi osebno, ne kot poklic? Te veseli poleg osebne petja tudi poslušanje vokalne ali instrumentalne ali katerekoli glasbe?

Vse mi je všeč.

Ali za poslušanje daješ prednost določenim skladateljem?

Imam dobe. Nekoč mi je bila vseč opera. Trenutno nisem za opero, da bi jo poslušala. Zdaj me najbolj vleče, da bi imela svoj večer samospesov.

To je najzahtevnejša vrst glasbe, za prepevanje in poslušanje.

Za poslušanje tudi. To je tako izkustvo, takšno doživetje, če kdo poje z dušo in telesom!

Ali ni pri modernih skladateljih nekako brezdušno, tehnika, matematika? Da manjka duše?

Pri nekaterih brez dvoma. Spekulacija, tehnična spekulacija.

Drugače se pa rada vračaš v Argentino na obisk k svojim. Tu imaš prijatelje, znance v argentinski skupnosti, kar je naravno, a se me zdi, da je slovenska skupnost vrednota, ki je človeku opora, spodbuda, tolažba.

Ne morem si predstavljati Buenos Airesa

brez slovenske skupnosti. Zame je važen celotni Buenos Aires, vendar sem dejansko zrasla v slovenskem Buenos Airesu oziroma v argentinski Sloveniji. V tem smislu se nemalo ločim od drugih argentinskih pevk in pevcev. Zato rada dam v življenjepis, da sem Argentinka slovenskih staršev, slovenskega izvora. Mislim, da je bil vpliv slovenske vzgoje in skupnosti sploh name tako velik, da sem zelo različna od argentinskih kolegov.

Mi vsi bi bili osiromašeni, če bi tega ne imeli?

Ne predstavljam si, kako bi bilo drugače. To je veliko bogastvo. Z lahkoto se prilagodim kateremukoli načinu življenja. Kjerkoli v Evropi, se kar hitro prilagodim, ker smo živeli v tisti dvojnosti, ki ni bila lahka, ko smo morali misliti na dvoje.

Hvala za pogovor, želim ti vso srečo v družinskem življenju in tvojem pevskem poklicu.

mednarodno pravo, pravo na sploh, drugo je ekonomija, (sprejemne izpite iz ekonomije moraš opraviti v angleščini), potem diplomatska zgodovina, ki jo zahtevajo v francoščini. Potem pa še jezik. Jaz sem se lahko predstavil s sedmimi jeziki.

Svojo diplomatsko kariero ste začeli v Mongoliji. Katerega leta je bilo?

To je bilo leta 1974 v programu za razvoj pri Združenih narodih. Tam sem bil približno štiri leta. Potem pa še tri leta v Colombu, Šri Lanka.

Katere so bile naslednje vaše službe?

Moja naslednja služba je bila že v zunanjem ministrstvu, kjer sem delal v zahodnem oddelku, in potem v Beogradu, kjer sem bil od leta 1982 ataše za tisk in kulturo. Potem sem bil poslan v New York, kjer sem bil avstrijski delegat za razorožitev. Leta 1989 sem bil na Dunaju v oddelku za informacijo in tisk, od tam so me pa poslali v Prago v začetku leta 1990. V Pragi sem bil skoraj šest let. Najprej kot kulturni svetnik, pozneje pa sem bil direktor kulturnega inštituta, ki sem ga tam ustanovil.

Oseбно poznate tudi Vacla Havela?

Ja, poznam ga. Prvič sem ga videl leta 1989. Ko sem prišel leta 1990 v Prago, sem ga nato večkrat videl poslovno. Posebno sem se mu približal med kulturnimi prireditvami, ki sem jih organiziral za avstrijski kulturni inštitut, in ki jih je sam prišel odpret. Najbolj pa sva se zblížala, ko sem prevedel njegovo knjigo „Moč brezmočnih“, kot je bil njen prvotni, originalni naslov. Knjiga sama je pa izšla pod naslovom „Živeti v resnici“. Kot antiteza življenja v laži.

Še pod komunizmom je namreč skušal živeti v resnici. Še bolj sem se pa spoprijateljil s Havlovim bratom Ivanom. S tem sva se pa srečavala vsak teden.

Kako bi na kratko označili Havela?

Havel je, po mojem mnenju, velika moralna osebnost. Ni katoličan v klasičnem smislu. V zaporu pa je imel veliko doživetje, ko je bil v isti celici zaprt z nekim dominikancem. Ta dominikanec, Dominik Duka, je zdaj predstojnik dominikanskega reda v Pragi, na Češkem. On je Havla naučil moliti, in po izjavah, kjer omenja Boga, Jezusa, itd., vse kaže, da se Havel vedno bolj bliža praktičnemu krščanstvu. V tem smislu je tudi krščanski. Predvsem pa o njem lahko rečemo, da je izredno moralen človek.

Češka je od vseh vzhodnih evropskih dežel menda najbolj demokratizirana. Ali imate vi tak vtis?

Je edina država v vzhodni Evropi, kjer se komunisti niso vrnili na oblast. Če pogledamo druge države, npr. Poljsko, kjer so bile nedavno volitve, so izvolili bivšega komunisto za predsednika države. Na Madžarskem podobno. Na Češkem se pa to ni zgodilo. Niti Havel niti predsednik vlade Vaclav Klaus nista bila komunisti.

Slišati je bilo, da je Havel odstranil vse vidnejše nosilce komunističnega totalitarizma na Češkem, kjer so tudi ugotovili, koliko so bili krivi za vzdrževanje tega totalitarizma in krivic.

Točno. Ne Havel osebno, ampak novi nosilci oblasti so opravili pregled, tako imenovano lustracijo, kjer so vse, ki so imeli na vesti kakšne

zločine, registrirali. Takšni ne morejo vršiti javnih funkcij. V diplomatski službi ni niti enega ambasadorja, ki bi bil nekdanji komunist.

Ali je imela Češka toliko izobraženih demokratičnih ljudi?

Izobraženih je imela dovolj, a ne za te funkcije. Je zanimivo, da je danes veliko diplomatov, politikov, ministrov, ki so inženirji, kemiki. V komunističnem sistemu je bilo namreč tako, da je bil diplomat pravnik, sociolog, politolog, ljudje iz političnih, kadrovskih šol, kamor niso imeli dostopa disidenti.

Se pravi, so bili odrinjeni? Kdor je hotel študirati humanistično smer, ni imel nobene perspektive, če se ni hotel podrediti, in je bil prisiljen izbrati tehnični poklic?

Točno. Tudi na Češkem je bilo tako.

Ali so še kje prepovedali nekdanjim funkcionarjem totalitarnega režima javne službe, kot so to storili na Češkem?

V Albaniji so, mislim, uveljavili zakon, po katerem morajo odstopiti vsi nekdanji visoki funkcionarji za določeno dobo, da dajo možnost za preiskavo njihovega zadržanja. Šele potem bodo lahko spet dobili važna mesta v javnem življenju.

Kakšno je bilo stanje na Češkem po padcu komunizma in kako se je začel proces demokratizacije?

Na eni strani je bila transformacija ekonomije in politike, na drugi strani pa razpad države. Vsa ta vprašanja so mojstrsko rešili. Ko veste, se je Češkoslovaška razšla na miren način in so celo sprejeli „zakon o zatonu“ države, in sicer z 31. decembrom leta 1992. 1.

januarja 1993 sta se pa pojavili dve novi državi: Češka republika in Slovaška republika. Kar se demokratizacije tiče, je bil najprej Občanski forum, kjer so bili vsi združeni, in potem so iz tega Občanskega foruma, ki ga je vodil Havel, nastale štiri stranke, štiri skupine, od katerih je bila najmočnejša stranka Vaclava Klause, sedanjega premiera.

Nekdanjih vidnih komunistov ni več na važnih mestih v državni administraciji na Češkem?

Mislim, da so še, ampak so v drugi ali pa v tretji liniji. Imajo pa še dva ministra: finančni in trgovski minister sta bivša komunisti. A sta se javno distancirala.

Po vaši presoji, kaj bi še manjkalo, da bi prišlo do pravne države na Češkem?

Na Češkem bi se morala razčistiti finančna vprašanja. Komunistična stranka je najbogatejša stranka. Kako so prišli do tega premoženja? Kako je mogoče, da ga še vedno držijo, in vprašanje je, ali ga niso že prej spravili na varno v Švico in druge zahodne države. Ta zadeva bi se morala še razčistiti. Da bo pa družba čisto brez posledic komunističnega vladanja, bo trajalo gotovo dvajset let.

Škof Smej v pogovoru s Zorkom Simčičem, ki je imel 4. avgusta 1996 na Sv. Višarjah predavanje o Slomšku in papeževem obisku

Vi ste prevedli Havlovo knjigo: „Živeti v resnici“, ki jo je izdala Celovška Mohorjeva družba. Kaj je predvsem vsebina te knjige?

Kot rdeča nit se vleče skozi vsebino misel: živeti v resnici. Tudi Solženicin je zapisal „Ne živimo po laži!“. Solženicin pravi, da v Rusiji ni treba nobene revolucije. Važno je, da vsakdo govori le resnico. S tem bi že bila vsa Rusija spremenjena. In Havel je že v tistih težkih časih v državi, kjer je bil komunizem najhujši — na Češkem je bil hujši kot na Madžarskem in Poljskem, hujši je bil samo vzhodnonemški — skušal živeti v resnici. Tako tudi njegovi prijatelji. V ta namen so ustanavljali svoje paralelne institucije.

Ali jim niso prali možganov, kot je bilo čutiti v Sloveniji?

Intelektualcem na splošno so jim prali. Tistim, okoli Havela, pa niso mogli, se jim ni posrečilo. Tudi so ustanavljali paralelno univerzo, paralelna gledališča, podtalne založbe, Cerkev v katakombah, itd.

Se pravi, da se del intelektualcev ni uklonil. V Sloveniji je vtis, da so premnogi klonili. Govore, da je veliko notranje pohabljenih ljudi pri nas.

Tudi na Češkem je tega veliko. Tisti dan, recimo, ko je bila tako imenovana „žametasta revolucija“ na Češkem, so ljudje šli v svoje vikend hiše in se tam po svoje zabavali, kot da se nič ne dogaja. En del je pa sodeloval pri tej žametasti revoluciji. Mislim na disidente in Karto 77, na krog Havela, ki je podpisal ta manifest. In v primeri z drugimi deželami je bilo število disidentov tu ogromno. Pohabljenec je pa tudi precej. Sem štejem tudi vse intelektualce, ki so poslali svoje otroke študirat in se zato vpisali v partijo, da bi otroci dobili študijsko mesto.

Ali ste se osebno dobro počutili v češki družbi?

Jaz sem se krasno počutil. K temu je pripomoglo znanje jezika, pa tudi žena Bernarda, ki je pogosto pela tudi na Češkem.

Kako je z družinskimi življenjem pri diplomatih, ko vas zaradi služb predstavljajo v različne dežele, in pri pevcih, ki pojejo na različnih koncertih sveta, ko je primer vaše žene?

To je predvsem organizacijsko vprašanje. V načelih sva z Bernardo istega mnenja. Točno veva, kaj hočeva. Je pa to ogromen organizacijski napor. Na primer selitev iz Prage: Bernarda je morala vse pohištvo, vso prtljago razdeliti na štiri dele. Nekatere stvari so šle v Sveče, druge na Dunaj, tretje v Sarajevo, četrte pa v Buenos Aires. Ali kovčke za v Argentino je na primer že pred tremi meseci pripravila, ker je bila potem stalno na poti. Ali drugače povedano: če se imajo ljudje radi, gre vse. Je pa pri diplomatih veliko ločitev prav zaradi teh selitev. Tako kot tudi pri umetnikih.

V Svečah bo živela vaša družina?

V Svečah bo zdaj živela moja družina. Bernarda in otroka, ker v Sarajevu še ni pogojev za to.

Kako je prišlo do vašega imenovanja za veleposlanika v Bosni in Hercegovini?

Bil je razpis. Dvakrat za avstrijskega veleposlanika v Bosni in Hercegovini s sedežem na Dunaju, nazadnje pa s sedežem v Sarajevu. Nekaj časa smo imeli avstrijskega veleposlanika za Bosno, ki je sedel na Dunaju in le potoval v Bosno, kjer ni bilo ambasade, bilo je to nekaj simboličnega, moralna podpora Bosni. Jaz se nisem potegoval za to mesto. Mislim sem na to, da bi začeto delo v Pragi dokončal. Malo je namreč manjkalo do odprtja poslopja avstrijskega kulturnega instituta v Pragi. Hotel sem pognati ustanovo v tek in šele vpeljana predati. Pred enim letom — 28. avgusta — se je pa v tržnici v Sarajevu izvršil strašen masakr, pokol. Ko se je tisto zgodilo, sem takole razmišljal: sem strokovnjak, že prej sem bil dvakrat v Jugoslaviji, znam jezik, poznam mentaliteto, zato moram zapustiti svoje lagodno mesto v loži in nekaj storiti. Sedim v galeriji, samo gledam po televiziji, kaj se dogaja, nič pa ne storim. In potem sem se prijavil in bil eden od štirih ali petih kandidatov za to mesto. Minister se je končno odločil za mene.

Kakšno je sedaj stanje v Bosni in Hercegovini?

Prvič sva bila z ženo v Bosni lansko leto. Šla sva gledat, kakšne so razmere, službeno sem pa nastopil šele januarja. Decembra in januarja je bilo grozno. Vse temno, mračno, brez gretja, brez luči, brez vode. Šestdeset procentov mesta porušenega.

Koliko je tam prebivalstva, koliko muslimanov, koliko Srbov, koliko Hrvatov?

V Sarajevu so imeli muslimani rahlo večino. Zdaj imajo pa ogromno večino, ker so skoraj vsi Srbi zbežali iz Sarajeva. Ostalo jih je

morda 10 do 15 tisoč, enako število tudi Hrvatov. Prebivalstvo Sarajeva pa je padlo od 550 tisoč na 300 tisoč. Polovica prebivalstva Bosne in Hercegovine je ali zunaj dežele, da so begunci, ali pa so znotraj dežele pregnanci in ne živijo doma, na svojih ognjiščih.

Ali veste, koliko je katoličanov med vsemi temi ljudmi?

V Bosni je bilo 20% katoličanov in tudi v Sarajevu jih je bilo vedno kakih 15%.

Ali se pozna število žrtev v teh štirih letih vojne?

Za srbsko stran ne bi vedel povedati. Na muslimanski strani je bilo skoraj 200 tisoč žrtev in 50 tisoč je ostalo pohabljenih. V samem Sarajevu je bilo 11 tisoč mrtvih.

Po vsem, kar se je tam zgodilo, ali je možno mirno urejati sožitje med njimi?

To je zelo težko vprašanje. Mislim, da na srbski strani oziroma v Srbski republiki te želje sploh ni, muslimani pa, zgleда, bi bili pripravljeni, kljub temu da so oni žrtve. Kot sem prej rekel: v Sarajevu še zmeraj živi 10 do 15 tisoč Srbov in enako število Hrvatov in skupno življenje je možno. Na žalost pa politiki veliko veliko slabega storijo samo zato, da bi lahko obdržali svoje politične položaje.

Ali se ljudje še bojijo, da bi jih Srbi zasedli?

Ljudje se bojijo, da bi bila Bosna razdeljena na dva dela. Da bi se en del priključil Hrvaški, drugi pa Srbiji.

Koliko diplomatskih zastopnikov je sedaj v Sarajevu? Iz katerih kontinentov?

Največ jih je iz Evrope, druga večja skupina so pa islamske države.

V soboto, 24. avgusta 1996, na proslavi 45-letnice Balantičeve šole v San Justu, je voditeljica šole Angelca Klanšek izročila režiserju Fridu Bezniku odlikovanje in zahvalo in priznanje za opravljeno delo

Ali ste veleposlaniki med seboj poznan, povezani, imate kakšne skupne akcije?

Na splošno ne, četudi se srečujemo vsak dan. Zelo tesno smo pa povezani poslalniki Evropske zveze, katere članica je tudi Avstrija.

V normalnih državah je naloga diplomatskih predstavnikov uradno predstavninstvo države. So v primeru Bosne še kakšne dodatne naloge?

Ena najvažnejših nalog je humanitarno področje. Avstrijska Karitas naredi ogromno dobrega. Bosni je poslala paketov s hrano za 140 milijonov dolarjev. Ta avstrijska katoliška dobrodelna ustanova je poslala tisoče tovornjakov pomoči v Bosno in vse prostovoljno. To je takšno humanitarno, karitativno področje, kjer se tudi avstrijska ambasada angažira. Drugo področje pa je ekonomsko sodelovanje.

Omenili ste, da zaenkrat vaša družina še ostane v Svečah, ker v Sarajevu niti ne bi bila varna?

Tam je še od štirih do šest milijonov min. Te mine so še vse aktivne in človek sploh ne sme z asfalta proč. Če greš na travnik, je to smrtno nevarno.

Ostrorelcevi ni več?

Teh ni več. V srbskem delu morda še kaj, a praktično ji ni več.

Kako bodo pa te mine identificirali in odstranili?

Kovinskih min ni težko odkriti, za to imajo detektorje. Kljub temu bo čiščenje trajalo od 20 do 25 let. Iskanje plastičnih min je pa skoro nemogoče. Je treba z železno palico dregati v zemljo, v vsak kvadratni meter posebej.

Ali je minirano širše področje?

Tako je, širše področje. Vse frontne linije so minirane.

Koliko časa, računate, boste v Bosni?

Ali vam je ministristvo določilo rok?

Ja, od treh do štirih let. To je normalni rok.

Kako gledate na položaj v Sloveniji sedaj, na njen proces demokratizacije?

Zame obstajata dve Sloveniji. Ena je tista, tako imenovani rafinirani ljudje, ki si privajajo tovarne in se potem vozijo z jahtami po morju in živijo lepo življenje. Slovenija je polna njihovih velikih avtomobilov, mercedesov, BMW-jev, itd. To so tisti Slovenci, ki zagovarjajo abortuse, to je Slovenija „uspešnežev“, politikov, spretničev. Žal so stare sile ohranile velik del oblasti, imetja, direktorska mesta in od tedaj ohranjeno miselnost. Skušajo se ohranjati na svojih pozicijah, mislim pa, da niso vedno pošteni pri izbiri sredstev. Drugo Slovenijo predstavljajo pa tisti ljudje — preprosto povedano — ki so zdaj srečali papeža, ki so naročeni na „Družino“. In le ti so velika šansa za Slovenijo.

Menite, da so še organizirane te stare sile?

Nimam dokazov, kakšnih oprijemljivih dejstev, a mislim, da je logično sklepati, da ljudje, ki so 40 let sodelovali, še hodijo na sestanke in se telefonično obveščajo med seboj. In mislim, da se to dogaja v vseh vzhodno evropskih državah.

Mislim, da je papežev obisk zgodovinski dogodek za slovensko Cerkev. Kaj menite vi?

Se z vami strinjam. Je to zgodovinski dogodek za slovensko Cerkev, za slovensko državo, za ves slovenski narod.

Tudi v državljanskem oziru. Mnogi so Slovenijo spoznali prav ob tem dogodku.

Papež je priznal Slovenijo med prvimi, pred Evropsko zvezo. To dejstvo v Sloveniji preveč podcenjujejo. Nasprotno se v Bosni dobro zavedajo, kaj je pomenilo, da je bil Vatikan za priznanje Bosne. Katoliški Vatikan za muslimansko Bosno! Kaj to pomeni v svetu! Ne pozabimo papeževih besed, ko je izjavil: „Če drugi ne bodo priznali Slovenije, jo bom pa jaz sam!“ Tega se ne more dovolj visoko ceniti.

Positivno je tudi za vernike, da jim je vrnil ponos, samovest, korajžo...

Slovenski narod brez krščanstva sploh ne bi mogel obstati, brez krščanske civilizacije bi ga ne bilo. Če si iz slovenskega življenja danes odmisle vse, kar je krščanskega: Slovenija brez cerkva, brez Brižinskih spomenikov, brez

Program 41. Slovenskega dne v nedeljo 15. septembra v Slomškovem domu se je morali zaradi neurja izvajati v dvorani

Rateškega rokopisa, brez Slomška, kakšna Slovenija bi bila to?

Kako je na Koroškem? Človek včasih sliši, da gre za neko tiho asimilacijo. Tam sta Mohorjeva družba pa celovška gimnazija važna faktorja. Kaj bi še lahko šteli za pobudnike in vzdrževalce slovenstva na Koroškem?

Šolske sestre na vsak način. Imamo pa zdaj že tri gimnazije na Koroškem. Dolga leta, trideset let smo imeli edino gimnazijo. Zdaj imamo pa slovensko trgovsko gimnazijo, trgovsko akademijo, in imamo gimnazijo za ženske poklice. To je strokovna šola v Št. Jakobu, ki jo vodijo šolske sestre, in tudi tam lahko delaš maturo. S tiho asimilacijo je pa tako. Po eni strani obstaja, po drugi strani pa prijave za naše šole rastejo. Vsako leto imamo tudi več prireditev, več slovenskih podjetij, itd. Tudi avstrijska vlada je izredno razumevaljoča. Menim, da smo Slovenci dosegli takšno situacijo na Koroškem, da bomo izumrli samo, če bomo sami hoteli. Avstrija je zdaj zelo široka, odprta. Imamo dobro samozavest, imamo visoko kvalificirane ljudi, npr. imamo vsaj 70 do 80 zdravnikov, ogromno učiteljev, tudi naši advokati v Celovcu so uspešni.

Škoda, da manjka slovenskih duhovnih poklicev.

Na slovenskem dnevu je pozdravil rojake tudi prof. Lojze Peterle, predsednik prve demokratične vlade Republike Slovenije

IZ NAŠE KRONIKE

Duhovne vaje za dekleta je od petka 2. zvečer do nedelje 4. avgusta popoldne v Domu duhovnih vaj San Joše v Pilarju vodil Marjan Bečan, izseljenski duhovnik v Münchnu; udeležilo se jih je 27 deklet.

Na duhovniškem sestanku 31. julija sta govorila dr. Edo Škulj o papeževem obisku, Marjan Bečan pa o izseljenskem dušnem pastirstvu v Nemčiji.

Zlato poroko sta v nedeljo 11. avgusta praznovala z zahvalno mašo v cerkvi Marije Pomagaj diplomirani pravnik Božidar Fink in ga. Tinka Kovač.

Žegnanje je slovenska skupnost v San Martinu obhajala v nedeljo 4. avgusta s slovesno mašo in skupnim kosilom.

Sportni dan 1., 2. in 3. letnika Slovenske-

To je škoda, a jih imamo še vedno več kot pa nemški Korošci.

Želite še kaj dodati?

Vse rojake v Argentini najlepše pozdravljam, pa ne samo v svojem imenu, ampak tudi v imenu svojih staršev. Saj očeta pozna veliko ljudi, mam pa mnogi še iz begunstva, iz taborišč v Avstriji, kjer je bila učiteljica. Edino to bi dodal, kar ste pa že velikokrat slišali. Zame

ga srednješolskega tečaja je bil 3. avgusta na Slovenski Pristavi v organizaciji mladinskega odseka pri ZS; za celotno izvedbo je skrbel Saša Omahna, voditelji pa so bili Kristjan Vivod, Karla Malovrh, Lučka Oblak, Aleks Zarnik, Marjan in Tone Vivod.

Koncert duhovne glasbe so v petek 9. avgusta pod okriljem SKA izvajali v cerkvi Marije Pomagaj mezzosopranistki Bernarda in Veronika Fink in bas-bariton Marko Fink ob instrumentalni spremljavi Ivana Vombergarja; v 1. delu sporeda so peli iz del H. Purcella, A. Vivaldija, J. S. Bacha, G. F. Händla, A. Dvoržaka, F. von Suppeja, G. Puccinja in F. Mendelssoona, v 2. delu pa Lovra Hafnerja, Stanka Premrla, A. Dvoržaka in ciklus Božične skrivnosti Stanka Premrla; rojaki so napolnili cerkev dobesedno do zadnjega kottička; Edo Škulj je zapisal, da je bil koncert na vrhunski evropski ravni.

je argentinski čudež še zmeraj čudež. Vedno, ko pridem sem — in zdaj sem že petič tukaj — sem presenečen in prevzet, kako vi vse to vzdržujete. Domovi so obnovljeni, imate polno prireditev, šole, vzdržujete intenzivne stike z daljno Slovenijo, itd. To me res veseli. Bo pa problem, kako bo tretja, četrta, peta generacija. Vendar, edino, kar bi rekel: Moje veliko občudovanje in spoštovanje za vaše delo.

Škoda je, da Slovenija ne nudi takšnih pogojev, da bi se naše družine vračale.

Seveda, Slovenija ni bogata država. Mislim pa, da ne gre za to, ali je bogata ali ne. V mislih imam v tej zvezi dve državi. Ena je bogata, druga pa ne. Ena je Nemčija, ki je sprejela stotisoče in milijone Nemcev, druga je pa Izrael, ki je tako velika država kot Slovenija. Izrael ima enako površino kot Slovenija, ima pa brez dvoma slabše klimatske pogoje. Tam so deloma tudi puščave in sosedje, ki so sovražno razpoloženi, npr. Sirija. Kljub vsemu temu Izrael sprejema do 400.000 Judov v enem letu. Potem bi v Sloveniji ne smel biti problem sprejeti na leto 1000 ali pa 500 ali vsaj 100 slovenskih izseljencev.

Gre za gesto: Tukaj je vaša domovina, sprejemamo vas odprtih rok! Kajti mnogi se ne bi mogli vrniti zaradi družinskih razmer, zaradi otrok, ki so pognali korenine v tej deželi.

Mislim, da bi bil to dober kvas za Slovenijo, Argentinski Slovenci so svetovljani z jasnimi pogledi in to bi prineslo novo kvaliteto v Slovenijo, nov element. Slovenski narod bi izredno obogatilo.

Prav lepa hvala za to srečanje, za prijateljski pogovor, za prijateljsko misel, besedo in vso srečo na vaši novi poklini postojanki, pa tudi v vašem družinskem življenju. Prav lepe pozdrave tudi vašim staršem!

Ne v Šlezijo!

FRANČIŠKA REJA

(3) Po približno dveh mesecih sem se vrnila v Sovro k možu in otrokoma. Ker sem bila nameščena kot suplentka, za ta dva meseca nisem dobila plače. Poleg tega so nam v Sovri odvzeli živilske nakaznice, češ da dajemo hrano partizanom. Kmetje bi že lahko kaj dali, ampak mi? Saj še za nas ni bilo dosti.

Kaj pa sedaj? Brez živilske nakaznice in brez denarja? Seljakovi so dajali mleko in koruzno moko za otroka, za kaj drugega je pa šel moj mož loviti ribe v bližnji potok in jih pri kmetih zamenjaval. Navsezadnje se je pa odločil, da bo šel prosjačit po bližnjih kmetijah. Kmetje so bili usmiljeni in tako je nekaj nabral. Solze so me obile, ko sem imela v roki prvi priberačen kos kruha, ampak kako je bil dober!

Ko je šel mož vdrugeič berati, je prihitel sosed: „Gospa, vašega moža so odpeljali italijanski vojaki!“ Bog se usmili, kaj pa sedaj? Nič drugega mi ne preostaja kot da grem prositi, naj mi ga vrnejo.

Na gričku nad Sovro so imeli fašisti svojo postojanko, z otrokoma sem šla k fašistom. Moram reči, da so nas prijazno sprejeli. Govorili so slovensko. Ko sem jih prosila za moža, so mi rekli: „Veste, mi nimamo tukaj vašega moža. Ker so ga prijeli vojaki, so ga odpeljali na vojaško komando, a nič se ne bojte. Mi bomo posredovali zanj in jutri bo prišel domov.“ Fašisti, vedoč, kako nam gre trda za kruh, so nas pogostili in za slovo še podarili kos belega kruha. Rekli so mi pa: „Gospa, če boste izvedeli za partizane, nam pridite povedat.“ Po pravici povedano: dokler smo bili v Sovri, nismo videli niti ene-

ga partizana.

Drugi dan se je mož zares vrnil. Zakaj so ga prijeli? Zasačili so ga v hosti, obutega v gojzarice. Mislili so: gojzarice nosijo partizani, ki se skrivajo po hostah, torej tale je gotovo partizan. In malho ima, nabira živež zanje. In da je bil sum še večji, je mož imel pri sebi mojo osebno izkaznico namesto svoje.

Dedek Ivan Peljak je dobival hrano od mladih. Ker ni mogel pojesti vsega kruha, ga je sušil v peči in shranil. Kadar je bil kak cerkven praznik, smo našli na kljuki naše sobe obešeno vrečico s suhim, črnim kruhom. Za nas je bil to dragocen dar. Kdor ni poizkusil, ne ve, kako so dobre škorpjice črnega kruha.

V tem času je bil mož poklican med domobrance, mene so pa prestavili iz Sovre v Zaplano nad Hotederšico, kjer je bila domobranska postojanka. Dobra duša, krčmar Jurič, nas je pripeljal v Zaplano. Veliko število let že živim, pa nisem še nikjer srečala ljudi, ki bi si tako želeli pouk za svoje otroke kot Zaplanci. Imeli so skoraj novo enorazrednico, ki je bila zaprta, ker je učitelj šel med partizane. V šoli je bilo še vse njegovo pohištvo. Popoldne po prihodu sem se spravila na čiščenje stanovanja in ko sta otroka zaspala, sem se vlegla tudi jaz, prej pa sem dala svoje umetne zobe v posodico z vodo in jo pustila v kuhinji. Že v spanju kar naenkrat zaslišim: „Gospodična, gospodična, kar mirni ostanite, prišli smo šolo demolirati.“ Naravno bi bilo, da bi se ustrašila, meni pa je brnela samo ena misel po glavi: moji zobje, kaj če bom morala jutri brez zob pred ljudi. Smešno,

kajne? Človek nikoli ne ve, kako bo reagiral nad kako dogodivščino.

Odpri sem vrata v kuhinjo, kjer so partizani že odnašali učiteljevo pohištvo na varno, in prosila za zobe. So mi jih dali. V kuhinji je bil učitelj te šole, vzgojitelj zaplanskih otrok. On je imel ključ in zato so tako neslišno prišli v šolo. In veste, kaj mi je ta učitelj rekel: „Gospa, kadar bo vsega konec, se bova skupaj smejala tej avanturi.“

Partizani so spravili na varno tudi mojo imovino in so me z otrokoma odpeljali k sosedu, da so nas prenočili. Šola je bila že vsa v plamenih. Učiteljevega pohištva je bilo škoda, šole pa ne. Seveda. Pohištvo je bilo njegovo, šola pa narodna last, jo bo že narod spet postavil, če jo bo hotel imeti. Kar je od moje imovine zmanjkalo, so bili jabolčni krljji in šivalne potreščine. Meni se zdaj tisti partizani

smilijo. Niso vedeli, koga ubogajo. Gotovo so bili od tam in morda je marsikoga bolelo požgati svojo šolo.

Učitelj pa — ta se mi prav nič ne smili.

Zakaj so šolo požgali? Ker je bila na strateškem prostoru niso hoteli, da bi jo zasedli domobranci.

Drugo jutro po požiru so me ljudje prosili: „Gospodična, ostanite. Bomo imeli šolo v kaki zasebni hiši.“ Nisem hotela. Mož nas je odpeljal v Hotederšico. Prosila sem za novo učiteljsko mesto. Poslali so me pod zvon svetega Mihaela, v Rovte nad Vrhniko ali Rovte pri Logatcu. Tam je bil dom monsijnorja Hladnika, tam sem spoznala vojaškega kurata Franceta Kunstlja? In tam je bil za kaplana pokojni gospod Anton Grčman. Francka Miklavčičeva je tudi prišla v Rovte — v Rovtah je bila domobranska postojanka.

Iz igre „Češnjev vrt“ v režiji Maksa Bortšnikar meseca marca v Slovenski hiši

Zlata poroka

gospoda Lojzeta Opeke in gospe Marije roj. Marolt

Opekovi so znani zato, ker je bil oče eden redkih domobrancev, ki se je rešil iz množičnega pomora domobrancev leta 1945 in ušel partizanom tik pred breznom, drugič pa zaradi sina Petra, ki je zaslovel kot lazaristovski duhovnik in misijonar med smetiščarji na Madagaskarju. Gospod Lojze Opeka in gospa Marija, ki živita v Ramos Mejiji, sta obhajala 50-letnico svoje poroke 3. avgusta 1996. Bila so tedaj leta življenja v begunskem taborišču Senigallia v Italiji, kjer sta se tudi spoznala. Poročni obred je opravil dušni pastir Anton Orehar, a ne v taborišču, pač pa v znamenitem italijanskem romarskem svetišču Loreto.

Praznovanje zlate poroke so Opekovi obhajali na nedeljo 4. avgusta. Od osmih otrok, ki so se jima rodili, so se udeležili slavlja vsi, razen Petra, ki je nameraval priti, a končno ni mogel zaradi obveznosti na misijonu. Čeprav je bila slovesnost za najožji krog družinskih članov, jih je bilo kar lepo število, 37. Hčere so bile s svojimi možmi in otroki. Vseh vnukov je bilo 20. Manjkal je samo eden, ki živi daleč v Puerto Madryn, a je dedu in babici voščil po telefonu.

Slovesnost se je začela z mašo ob 10 v bližnji cerkvi Marije Pomočnice, ki jo je daroval slovenski salezijanec Franci Barle, nadaljevala pa pri Opekovi na domu in trajala do večera. Poleg voščil, daril in slavnostnega kosila so najmlajši vnučki razveselili stara starša s prisrčnim nastopom, zaplesali in jima zapeli nekaj pesmi. Hčere, ki so vedele, s čim bodo najbolj razveselile mamo, so podarile vsaka po eno azalejo. Mama je te azaleje različnih barv vsa vesela in ponosna razpostavila na okno, na vidno mesto ob glavnih vratih. Rože so morale biti res lepe, saj so krasile hišo le nekaj dni. Nekega jutra jih ni bilo več, ponoči so izginile, pa čeprav imajo Opekovi visoko ograjo in dobro zaklenjena vrtna vrata... A onadva nista naredila iz tega tragedije. Ata mi je hudomušno pomežiknil in povedal, da mama hodi vsako jutro gledat, če jih je tat slučajno prinesel in postavil nazaj na okno...

3. in 4. avgusta se je pa tudi Peter na Madagaskarju spomnil atovega in maminega poročnega jubileja. Obakrat je maševal, obdan od svojih revežev, v kapelici, ki jo je zgradil pred dvema letoma na nagnjeno prošnjo na Hribu poguma. V nago-

voru med mašo jim je med drugim govoril tudi besede, ki so jim segle globoko v srce: „Daleč v Argentini se danes ata in mama zahvalujeta Bogu za 50 let skupnega življenja. Zato me boste razumeli, če rečem, da bi bil za takšen praznik tudi jaz rad z njima. To željo sem gojil in upal, da se mi

Na sestanku ZSMŽ je bil 7. avgusta pogovor z Mici Malavašič in Pavlo Škraba o potovanju v Sloveniji.

Obhajanje na roko kot možen način obhajanja je od praznika Vnebovzete, 15. avgusta, dovoljeno po sklepu Argentinske škofovske konference; kaže, da novi način ugaja večini naših vernikov.

26. mladinski dan v Slomškovem domu je bil v nedeljo 11. avgusta; ob 9. uri je bila mladinska maša, med katero je mladim delegat Jože Škerbec poudarjal misli, ki jih je Janez Pavel II. izrekel mladini v Postojni; med mašo so peli mladi in povedali tudi prošnje za vse potrebe; pred kosilom in po njem so bila športna tekmovanja; v začetku kulturnega dela ob 18,30 je predsednica krajevne SDO Marjana Grabnar pozdravila navzoče in povedala nekaj misli o mladih in mladinski organizaciji; komedijo v 3 dejanjih „Glavni dobitek“ Frana Lipaha so v režiji lic. Stanka Jerebiča zaigrali Lojze Rezelj ml., Andrejka Vombergar Štr-

bo izpolnila. Ko sem bil pa pred kratkim v Evropi, moja pot ni zavila k staršem, ampak nazaj k vam...“ V duhu povezan s starši in sorodniki na slavlju v Ramos Mejiji jim je Peter ob koncu maše podelil poseben blagoslov. „Bi videli, kako so ti moji verniki sodelovali in molili z menoj! Tudi mene so ganili,“ je povedal Peter v telefonskem pogovoru.

Gospodu Lojzetu Opeki in gospe Mariji ob zlatem jubileju srečnega družinskega življenja čestita tudi naša revija.

St.S.

fiček, Marcel Brula, Aleks Kastelic, Marjana Zakelj, Klavdij Selan, Aleksandra Omahna, Veronika Vombergar, Aleks Cestnik in Nežka Štefe; scena: Stane Snoj, maske: Maks Borštnik, osvetljava: Štefan Godec in Bogdan Magister; šepetalki: Sonja Avguštin in Mojca Vombergar; v družabnem delu je igral ansambel Rock & Polka.

XXVII. mladinski glasbeni večer je bil v soboto 17. avgusta v Slovenski hiši; uvodne misli je povedala zvezna predsednica SDO Veronika Vivot, spored je napovedoval Martin Sušnik; v 1. delu so nastopili basist Luka Debevec ob klavirski spremljavi Ivana Vombergarja; skupina Ars, moški oktet, ki ga vodi Nancy Selan; bariton Matej Debevec in ansambel Rock & Polka; v 2. delu so nastopili mladinski pevski zbor iz Slovenske vasi, ki ga vodi Franci Pavlič CM; baritonista Milan in Bogdan Magister; Ani Rode, Cvetka Kopač, Luka, Matej in Matija Debevec in za sklep Mladinski pevski zbor San Justo (Andrejka Selan Vombergar).

Tudi to je Slovenski dan... Brez sodelovanja požrtvovalnih kuharic bi bil Slovenski dan manj slovenski

**Cecilija Radej
por. Bajuk**

Gospa Cilka Bajuk se je rodila 13. novembra 1909 v številni kmečki družini v Rajhenburgu, današnji Brestanici, na spodnjem Štajerskem. Od desetih otrok v družini je bilo osem deklet in dva fanta. Med dekleti sta bila dva para dvojčic in med temi je bila tudi gospa Cilka.

Radejeva domačija je na Senovem, v bregu, visoko nad premogovnikom. Z njihovega doma je razgled na vso vas in naprej čez Dovško do Brestanice. To pot do Rajhenburga in nazaj je prehodila v otroških letih vsak dan, ko je hodila v šolo. Pozimi seveda v snegu, včasih po debelem snegu. Po končani ljudski šoli je šla na učiteljske k šolskim setram v Maribor. Radejeva dekleta so imela veliko oporo v stricu duhovniku in župniku v Kamnici pri Mariboru, saj so pri njem stanovale in dobivale vso potrebno zaslombo. V to župnišče so zahajali predvsem stričevi duhovski kolegi, med temi dr. Anton Trstenjak in drugi. Včasih so pa ti gospodje pripeljali s seboj mlade izobražence, študente, profesorje, laike. Eden teh je bil tudi prof. Božidar Bajuk, ki je služboval na klasični gimnaziji v Mariboru, čeprav Ljubljčan. Na ta način sta prišla in stik, se spoznala in se odločila za skupno življenje v zakonu. Poročila sta se 30. avgusta 1936.

Prva leta družinskega življenja v Mariboru pred vojno so bila zanj srečna in mirna, kot se

je gospa Cilka vedno spominjala. Takrat sta se jima rodila prva dva sinova. Ko pa se je družina tik pred vojno preselila iz Maribora v Ljubljano, so se zanju začeli težki časi. V letih med vojno in revolucijo so se jima rodili še trije otroci, od katerih je eden po nekaj mesecih umrl. Oba globoko verna sta se v stiski medvojnih in revolucijskih nevarnosti zatekala k Materi božji in k Bogu po pomoč. Sklenila sta, da se bo vsak dan vsaj eden od njiju udeležil sv. maše v bližnji bežigrasji farni cerkvi s prošnjo za božje varstvo, da bi družina srečno preživela vojno ter ostala skupaj. Maja 1945 sta morala z majhnimi otroki na begunsko pot na Koroško, v Vetrinje, v Lienz, nato pa v spitalsko taborišče, da sta se umaknila partizanom, preden so zasedli Slovenijo. A za Bajukove življenje tudi v Spittalu ni bilo več varno. Komunisti so jim sledili, kot tudi nekaterim drugim beguncem, družinam in posameznikom, in barantali z Angleži zanje. Iz strahu, da bi jih Angleži ne vrnili nasilno v Jugoslavijo, so se Bajukovi podali še enkrat na begunsko pot v ameriško zasedbeno cono, v taborišče Asten pri Linzu. Izgubili so vse, a si ohranili vsaj življenje in ostali skupaj.

Gospa Cilka se nikoli ni pritoževala nad usodo zaradi preizkušenj v času vojne in po njej. Vse križe begunstva je tiho in voljno prenašala. Tudi v najhujših težavah je bila pripravljena pomagati bližnjemu, če ne drugače, pa vsaj s prijazno besedo. Bila je nad petdeset let zvesta družica možu in ga spremljala in podpirala pri njegovem delu za slovensko skupnost. Njeni prijatelji so bili tudi moževi prijatelji in obratno. Z našo skupnostjo je živela in sodelovala, bila dolga leta pevka mendoškega pevskega zbora in se do zadnje nedelje redno vsak teden udeleževala slovenske sv. maše. 16. junija jo je zadela možganska kap, prav ko se je opravljala, da gre k slovenski maši.

Ob odprtem grobu gospe Cilke na dan njenega pokopa, 9. julija, je Stane Grebenc v imenu

Šolski odbor Prešernove šole na Pristavi je za otroški dan v nedeljo, 18. avgusta, organiziral lep program: šolsko sveto mašo, otvoritev iger, družinsko kosilo in otroško tombolo.

Rožmanov dom za ostarele rojake je v nedeljo, 25. avgusta, praznoval 24-letnico blagoslovitve in odprtja doma z mašo, pozdravi, spominskim govorom, skupnim kosilom in rifo.

Mladinski dan na Pristavi se je v nedeljo, 1. septembra, začel ob 8,30 s športnimi tekmovanji, ob 11,30 je bila mladinska sveta maša, po kosilu nadaljevanje tekm in ob 20 kulturni program, nato pa prosta zabava.

Ob 50-letnici usmrtnice generala Leona Rupnika je bila v nedeljo, 1. septembra, v Slovenski hiši sveta maša zanj, poveljnika policija dr. Lovra Hacina in njune sodelovalce; po maši je pred spomenikom junakom o njem govoril predsednik ZS Marjan Loboda, za sklep pa so vsi navzoči zapeli domobrantsko himno. — Naslednjo nedeljo je bila spominska proslava tudi v Rožmanovem domu: po maši sta govorila lic. Ivan Korošec in Tone Brulc, Štefan in Nevenka Godec pa sta recitirala besedilo Nikolaja Jelečnika „Generalu Leonu Rupniku“.

Zveza slovenskih mater in žena je praznovala svojo 30-letnico v soboto, 7. septembra: pri zahvalni maši, ki jo je daroval delegat Jože Škerbec, je pel zbor žen, sestavljen iz skupin vseh krajevnih slovenskih domov in pod vodstvom Anke Savelli Gaser; kulturni program v dvorani je povezovala tajnica ZSMŽ Irena Fajdiga: govor ustanoviteljice in voditeljice zveze Pavline Dobovšek, duhovnega vodja dr. Jureta Rodeta in koncert domo-

mendoških rojakov takole zaključil svoj poslovljni govor: „V ljubezni do slovenstva nam je bila prelep zgle. Sledimo njenemu vzoru zlasti in požrtvovalnosti in delu za skupnost. Zahvaljujemo se ji za zgled krepostnega življenja med nami in za vse opravljeno delo. Prosimo jo, naj nam še najprej pomaga. Gospa Cilka, želimo Vam večni pokoj!“

vinskih pesmi moškega zbora Gallus pod vodstvom Anke Savelli Gaser; sledila je slavnostna večerja.

Mladinski dan v Našem domu v San Justu je bil v nedeljo, 8. septembra: ob 8 uri mladinska maša v stolnici, po zajtrku in potem po kosilu tekme v odbojki in ob 20,30 bogat kulturni program.

Rojaki v Miramaru imajo mesečno slovensko mašo, ki jo daruje Boris Koman; imeli so žalno proslavo za pobite domobrante, obhajali 5. obletnico slovenske osamosvojitve, na občnem zboru v Slovenskem domu pa so 18. avgusta izvolili odbor, v katerem je predsednik Jure Mihelič, podpredsednik Lojze Trpin, tajnik Jurij Demšar, blagajnik Ludvik Mandel, preglednik računov Tone Japelj, gospodar Franc Gornik in odborniki Anton Prešiček, Nežka Trpin, Ana Trpin, Lojze Franc Trpin in Helena Trpin.

V odboru Slovenskega doma v Mendozi, o katerem smo poročali v prejšnji št. DŽ, so še 4 odborniki: prof. Marija Fink Grintal, Stane Grebenc, Pavle Bajda, in inž. arg. Janez Grintal.

Na kulturnem večeru SKA je 13. septembra predavala akad. slikarka Veselka Šorli Puc o vitraju — umetnosti barvnih oken, 20. septembra pa prof. Matjaž Puc o „strategiji vračanja v Slovenijo“.

V Mendozi so rojaki v nedeljo 18. avgusta praznovali obletnico Društva Slovencev in 60-letnico duhovništva Ivana Tomažiča s koncelebrirano sveto mašo, proslavo in slavnostnim kosilom.

Na Slovenski Pristavi je bil v nedeljo 18. avgusta redni občni zbor.

Romanje v Lourdes je bilo v nedeljo 18. avgusta; letos je bilo v spodnji cerkvi; ob 15. uri so bile pete litanije Matere božje, nato romarska maša; z delegatom Jožetom Škerbcem sta sodelovala Marjan Bečan iz Münchna in dr. Edo Škulj iz Ljubljane, ki je imel mašni nagovor; napovedovalec je bil inž. Tone Podržaj, berili sta brala Tone Belec in Marija Slabe, petje pa vodila skupina mož in fantov ob orgljanju Ivana Vom-

bergarja; rojaki, ki so se romanja množično udeležili, so obnovili posvetitev Materi božji.

Gospa Kristina Rotovnik Prijatelj je, obdana s svojimi otroki in sorodniki, 19. avgusta praznovala svojo 90. obletnico z zahvalno mašo, ki jo je daroval v cerkvi Marije Pomagaj njen vnuk Andrej Poznič.

Trgovski supermarket Uni-center Shopping v Martinezu je 22. avgusta z veleposlaništvom RS in društvom Zedinjena Slovenija priredil kratko predstavitev Slovenije v svojih prostorih; spored je napovedoval Emil Urbančič: slovenske narodne je igral ansambel Rock & Polka, dr. Vital Ašič je spregovoril o Sloveniji, folklorna skupina s Pristave pa je zaplesala vrsto narodnih plesov.

Balantičeva šola v Našem domu v San Justu je praznovala svojo 45-letnico v soboto 24. avgusta; po dviganju zastav je župnik Anton Bidovec pred Balantičevim spomenikom vodil opravilo za umrle; v dvorani je spored akademije napovedovala Danica Malovrh; pozdrav predsednika ND Janeza Albrehta, priložnostne misli voditeljice šole Angele Klanšek, ki je od vsega začetka vodi Bantičevo šolo, slavnostni govor arh. Jureta Vombergarja; čestitke so izrazili veleposlanik dr. Janez Žgajnar, predsednik ZS Marjan Loboda in v imenu nekdanjih učencev Pavlinka Zupanc; v 2. delu so Balantičevo poezijo v režiji Frida Beznika recitali Nuška Belič Draksler, Nevenka Godec, Kristina Jereb Qualizza, Karla Skvarča, Boštjan Modic, Gregor Modic, Blaž Miklič, Lojze Rovnan, Tone Rovnan in učenci Balantičeve šole; luči — zvok: Pavel Malovrh in Janez Jereb; scena: Tone Oblak.

Uro duhovnosti je v nedeljo, 25. avgusta, v cerkvi Marije Pomagaj vodil dr. Lojze Kukovica.

Mladinski dan v Carapachayu je bil v nedeljo 25. avgusta: maševal je dr. Jure Rode, petje so vodili mladi, športni program je zavoljo slabega vremena odpadel, v notranjih prostorih Doma pa so mladi in ne mladi preživeli nedeljo v družabni obliki.

Rožmanov dom za ostarele je praznoval svojo 24. obletnico v nedeljo 25. avgusta, z zahvalno mašo s pozdravno besedo predsednika RD Petra Čarmana, spo-

minskim govorom lic. Ivana Korošca, skupnim kosilom in družabnostjo.

Na duhovniškem sestanku v Slovenski hiši je 28. junija govoril prof. France Bergant o Mariji v sinoptičnih evangelijih.

Na sestanku ZSMŽ v maju je bil pogovor s soprogo veleposlanika RS Tatjano Žgajnar.

41. slovenski dan, ki ga vsako leto organizira krovno društvo Zedinjena Slovenija, je bil letos v nedeljo, 15. septembra, v Slomškovem domu v Ramos Mejiji, ki je letos praznoval svojo 35-letnico. Načrt prirediteljev, ki so kulturni del Slovenskega dne namepravali izpeljati zunaj na tlakovnem igrišču in zato postavili na njem veličasten oder (Tone Kastelic, Stane Snoj, Tone Kržišnik s pomočniki), je prekrizalo neurje. Zato so morali izvajati celoten program v dvorani Slomškovega doma, ne samo proslavo obletnice doma kot je bilo prej mišljeno.

Slovesnost se je začela ob 11. uri s sv. mašo v lepo okrašeni dvorani (Ivanka Krušič, Ivan Smole), ki jo je daroval delegat Jože Škerbec ob somaševanju prof. Franceta Berganta in župnika Jožeta Guština. Sledila je akademija z uvodom in pozdravi častnih gostov prof. Nede Vesel. Priložnostne besede je spregovoril predsednik Slomškovega doma Marjan Jože Loboda. Nato so na pripravljenem odru (Jernej Tomazin s sodelovalci, Marko Selan in Clau-

dio Selan) pred veliko sliko A. M. Slomška (Stane Snoj) šolski otroci pripravili pevске točke pod vodstvom Alenke Poznič s sodelovanjem Olge Omahna Urbančič, Gabrijele Malovrh in Štefana Godca ter recitali Slomškove misli. Za zaključek je ramoška mladinska skupina ob spremljavi prof. Ivana Vombergarja zapela pesem Slovenija brez mej. Izvedeni program je pripravil kulturni referent Doma Marko Selan s sodelavci. Gostje so nato ostali na domačem kosilu in pričakali popoldanski 41. slovenski dan.

Popoldansko skupno proslavo je začel kulturni referent Zedinjene Slovenije arh. Jure Vombergar s pozdravi častnih gostov in zastopnikov organizacij. Nato sta vodila program napovedovalca Andrejka Vombergar Štrfiček in Emil Urbančič ter povezovala posamezne točke po tekstu, ki ga je pripravil Stanko Jerebič. Režijo je imel na skrbi Štefan Godec. Napovedovalca sta začela z branjem pozdravnih pisem (Davorin Hirschegger, predsednik mendoškega društva, Janez Janša, predsednik SDS). Nato je pozdravil goste predsednik Slomškovega doma Marjan Jože Loboda. Za njim je predsednik Zedinjene Slovenije Marjan Loboda podal nekaj načelnih misli. Vse zbrane so pozdravili še veleposlanik republike Slovenije univ. prof. dr. Janez Žgajnar, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov prof.

Lojze Peterle, nazadnje pa še predsednik Študentske organizacije univerze v Ljubljani Gregor Macedoni. Kulturni spored je bil letos pod geslom: Pesem brate družji. Najprej je nastopil pevski zbor Gallus pod vodstvom Anke Savelli Gaser in zapel Rož, Podjuna, Zila, N'mav čez izaro in Nazaj v planinski raj. Sledil je nastop moškega okteta, ki ga vodi Nancy Selan, s Kje je moj mili dom, Zmeraj sem si mislil in Sijaj, sijaj, sončece. Nato je nastopila skupina: Cvetka Kopač, Ani Rode in bratje Luka, Matija in Matej Debevec ob spremljavi prof. Ivana Vombergarja z Mojdom, Ob Kolpi, Tam sem jaz doma ter Škrjanček. Skupina Rock & Polka (Franci Grilj, Pavel Selan, Pavel Erjavec in Ivan Vombergar) so zaigrali in zapeli Slovenskega naroda sin, Dragi moj, Rdeča roža in Prelepa Gorenjska. Slavnostni govor je imel lic. Marjan Schiffrer. Za njim je Mladinski pevski zbor San Justo pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar zapel Vipavsko, Debeli kum in Potrkan ples. Nato je moški zbor Gallusa pod vodstvom Anke Savelli Gaser zapel O mraku, Slovenski svet, ti si krasan in Soči ter Buči, morje Adrijsko. Sledil je nastop šolskih otrok pod vodstvom Lučke Marinček Kastelic, ki so zapeli Slomškove Dobro jutro, V nebesih sem doma ter Preljubo veselje. Za konec je vsa dvorana zapela himno Slovenija v svetu.

Iz igre „Glavni dobitek“ na Mladinskem dnevu v Slomškovem domu

malo za šalo

Zasebna praksa — Mlajši zdravnik je pred dobrim letom začel z zasebno prakso. „No, kako vam gre? Ali dobro zaslužite?“ ga vpraša starejši kolega. „Hvala, kar dobro,“ odvrne mlajši. „Zdaj si že lahko privoščim, da vsakemu desetemu pacientu lahko rečem, da je popolnoma zdrav.“

Poštarja — Gospa Novakova sinku: „Peter, kje si bil tako dolgo?“

„S sosedovim Markom sva se igrala pismošča. Vse sosede sva oskrbela s pošto.“

„Ja, kje sta pa dobila toliko pisem?“

„V tvoji nočni omarici, mami. Saj veš, tisti dve škatli z rožnatim trakom...“

Zasluzek — „Stric Vinko, trobenta, ki si mi jo podaril za rojstni dan, mi je prinesla že precej denarja.“

„Res? Ali znaš že tako dobro igrati?“

„Ne, ampak očka mi vedno dá pet pesov, samo da ne igram.“

Tajnica — Vi pa pišete na stroj kot strela,“ pravi šef novi tajnici.

„Ali res?“ se čudi ta vsa počaščena.

„Ja, saj tudi strela udari in zadene le tu pa tam.“

Koliko nas je Slovencev — „Slišal sem, da nas je Slovencev skoraj 4 milijone“, pravi Tine.

„Kako to misliš?“ pravi Tone.

„Vsak od Slovencev ima enega v želodcu.“

Angeli — Zdravnik pravi svemu prijatelju sodniku: „Ne bom trdil, da ste sodniki lopovi. Vendar pa moraš priznati, da vaš poklic iz ljudi ne dela angelov.“

Sodnik: „Popolnoma prav

UVOŽENO IZ SLOVENIJE

- Politiki se ozirajo samo naprej.
- Napredek je tekač na kratke proge, kmalu omaga.
- Varnost države imajo največkrat na vesti najbolj nevarni ljudje.
- Zgodovina nas uči, da ne smemo verjeti zgodovinarjem.
- Na uvožene ideologije se plača visoka carina.
- Kdor ni z nami, naj bo za nami.
- Pri nas bo prišlo do sprave, ko se bodo žrtve opravičile morilcem.
- Za človeka, ki je živel 45 let v socialističnem paradizu, je tudi kapitalistični pekel rešitev.
- Kako bo predsednik Kučan pisal svoje spomine, ko pa je pozabil, kaj je počel v preteklosti?
- Slovenija je tako majhna dežela, da si ne more privoščiti velikega predsednika.

imaš. Vi zdravniki nas glede tega gotovo prekašate.“

Boks — Mož, ki se je navduševal za boks, ni mogel gledati televizijskega prenosa nekega pomembnega dvoboja, zato je rekel ženi, naj gleda, da mu bo

potem povedala, kako je bilo.

Ko je prišel domov, je bilo njegovo prvo vprašanje: „Kdo je zmagal?“

„Nobeden.“ je odgovorila žena. „Eden od obeh je že kmalu na začetku padel na tla in morala sta nehati.“

KJE JE KAJ

Družina in oseba —

Marko Kremžar 257

3300 človeških zarodkov uničenih — Lojze

Kukovica 258

Ob svetovnem kongresu v

Stockholmu 260

Izdani bataljoni — Jože Krivec 261

Za spoštovanje političnih pravic in

pravno državo — Izjava Komisije

pravičnost in mir 262

Tišina — smo na svetem kraju... —

Špela Sobočan 263

Rožni venec — Anton Nadrah 264

Morala je padla — Nada Laharnar 265

Sv. Frančišek Asiški — Svetovni

misijonski dan — Vsi sveti 266

Spomin vseh vernih rajnih, Jezus

Kristus, Kralj vesolja 267

Vsi sveti — Nadislava Laharnar,

November — Zdenka Serajnik 267

Slomšek in misijoni —

Stanko Janežič 268

Mozartove maše — Edo Škulj 269

Dobri pastir izpod Pece —

Milena Ahčin 270

Kako sem prišel na Šentjošt k Piškovim —

Mirko Gogala 271

Zahvalna kapelica Svete Družine

na Hribu poguma — St. S. 274

Kadar zahtevata glasna pa tudi družina —

Jože Škerbec - Bernarda Fink 276

Iz „lagodnega mesta v loži“ v

sredino dogajanj — Jože Škerbec -

Zdravko Inzko 279

Ne v Šlezijo! — Frančiška Reja 284

Zlata poroka g. Lojzeta Opeka in

ge. Marije roj. Marolt 285

V. Mendozije je umrla 286

Iz Slovenije 267, 275

Iz naše kronike 283, 285, 286

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVija

Izdaja ga Slovensko dušno pastirstvo.

Urednik: Jože Škerbec - Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina - Tehnični urednik: Stane Snój - Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877- Stavljene, oblikovanje in tisk: Talleres Graficos VILKO S.R.L.: EE. UU. 425 - (1101) Buenos Aires, Argentina - Telefax: (54-1) 307-1044 / 362-7215

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. KANADA: Rado Krevs, 75 Trowell Ave. Toronto M6M - 1L5 Canada. ITALIJA: TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. GORICA, Riva Piazzu-ta 18, 34170 Gorizia, Italia. AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1996: \$ 55.- in izdatki za pošto; drugod US\$ 55.- Denarna nakazila na bančni (ne osebni) ček na ime: José Škerbec, Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires, Argentina.

Bogdan Magister poje na XXVII. Pevsko glasbenem večeru.

Desno: Mladinski pevski zbor iz Slovenske vasi pod vodstvom lazarista Francija Pavliča nastopa na Pevsko glasbenem večeru.

Levo: Skupina „Argentincev“, ki je na pobudo ZSMŽ obiskala Slovenijo v času papeževega obiska, 17. 5. 96 pred Plečnikovo cerkvijo v Bogojini v Prekmurju. **Spodaj:** Naš dom, San Justo. Proslava 45-letnice slovenske šole France Balantič.

Proslava 45-letnice šole France Balantič v San Justu.

Levo Spodaj: Mladinski pevski zbor San Justo pod vodstvom Andrejke Selan Vombergar poje na proslavi. **Desno spodaj:** Ob dolgoletni voditeljici šole Angelci Klanšek in režiserju Fridu Bezniku sedanje učiteljstvo sanjuške šole.

Nastop narodnih noš na 35. mladinskem dnevu v San Justu.

Vsi predsedniki in predsednice mladinskih organizacij v Našem domu, od začetka do danes, so se predstavili na letošnjem Mladinskem dnevu.

Pripravljeni oder in prostor za letošnji Slovenski dan v Slomškovem domu, ki ga zaradi naliva ni bilo mogoče rabiti.

Nastopa „Oktet Ars“, ki ga vodi Nancy Selan.

Praznovanje Slovenskega dne je bilo zaradi dežja predstavljeno v dvorano. Nastop zbora Gallus pod vodstvom Anke Savelli Gaspar. Na 41. Slovenskem dnevu v dvorani Slomškovega doma v nedeljo 15. septembra 1996.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovana. Director: José Skerbec
 Ramón L. Falcón 4158 - (1407) Buenos Aires - Argentina - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90-877
 Composición, Armado e impresión: Talleres Gráficos VILKO S.R.L. - Estados Unidos 425 - (1101) Buenos Aires - Argentina